

№ 20—21
1934

გაზეთი

საქართველოს
საბჭოთაო
კომუნისტური
პარტიის
გაზეთი

შინაარსი

- მონივნები—აბხ. პირიკის ხსოვნას.
- მხროველთა ინტერნაციონალური აღზარდის ორგანიზაცია.
- ა. შინაარსი—პირიკი კარტიული პრილობაგის ტრიბუნაზე.
- ბ. გუბიანი — პირიკის შეხვედრა პირიკთან.
- გ. რეზიანი—პროლეტარულ სახელმწიფოს ელჩი თეთრ ტყეში.
- დ. —ს. —რას შესცავროდა ლენინი.
- ე. შხაქაძე—თუჯის ჩამოსხმული გოგონა.
- ვ. შიშინაძე—ს. ლორთქიძის გამოსვლები ჟიურის დან.
- ზ. ქაჯახიძე—ქუჩის ჭანდრები (ლექსი)
- თ. ქაჯახიძე—ქულტურული მემკვიდრეობა და კლასიციზმის პრობლემა.
- ი. შხაქაძე—განილური სისადავი.
- კლ. გოგიაძე—მეთევზეთა განთავსება (მოთხრობა).
- ლ. ვილაძე—მასილ ბარნოვი.
- მ. შხაქაძე—სოციალისტი.
- ნ. აბაშიძე—პინულოგრაფი „ლიტატი“.
- ო. გ. ი. ლისაშვილის „მარტინი“.

მე-17 პარტყარიშრობაზე:

სხედან აბხ. აბხ. ი. სტალინი, მოლოტოვი, ორჯონიკიძე, კროკვი; დგანან: აბხ. აბხ. კანოვიჩი, ვოროშილოვი, ენუქიძე, კუბიშვილი.

პ. შ. რედაქტორი: ვ. შხაქაძე
სარედაქციო კომეგია: კონსტ. ლორთქიძე, გ. მუხომვილი,
ა. გოგიაძე, ლ. ანათიანი, ალ. სულაშა.

აშხ. კიროვის ხსოვნას

კომუნისტურმა პარტიამ, ჩვენი ქვეყნის მშრომელებმა დაჰკარგეს თავისი საუკეთესო, თავდადებული რაინდი — სერგეი მირონის ძე კიროვი.

1 დეკემბერს სმოლნში მომხდარმა უბედურებამ ჩაწლდა ჩვენი სამშობლოს გოლსა და სულს.

ჩვენ დავკარგეთ სოციალისტურ ქვეყნის საუკეთესო მებრძოლი.

მტერმა ხელიდან გამოგვლიჯა ადამიანი რომელიც კომუნისტურ პარტიის ცენტრალურ კომიტეტის პოლიტიბიუროს მაღალ მწვერვალებიდან ხელმძღვანელობდა სოციალისტურ რევოლუციის ძლევაში სილ წინსვლელობას.

ვინ მოკლა ჩვენი მირონიჩი? ვინ იყო ის ადამიანი რომელმაც გაბედა პარტიის, მჭეფარე ენერგიით აღსავსე, ხელმძღვანელის გირავულათ — განადგურება? ვინ ნაგანი მოეშარჯვებია ლენინგრადის პროლეტარია საყვარელ ბელადის, წინააღმდეგ? კიროვი მოკლა განწირულმა, მტერმა.

ჩვენი კიროვი მოკლა ზინოვიევი — ტროცკისტულ კონტრ-რევოლუციონური ჯგუფის ტერორისტმა ვინმე ნიკოლაევმა!

მტერმა იცოდა ვის ემიზნებოდა! მტერმა იცოდა რომ კიროვის საერო პარტია და მისი დიდი ბელადი აშხ. სტალინი კარგად იცნობდა თავდადებულ რევოლუციონური გრძობით და ლენინურ-სტალინურ შეგნებით აღსავსე მებრძოლს.

მტერმა ისიც იცის რომ მას არავითარი საფუძველი არა აქვს ჩვენ ქვეყანაში! მტერმა იცის რომ მას არ ძალუძს მიიშროს არც ერთი მშრომელი ადამიანი ჩვენ ქვეყანაში.

ამიტომ ის მიმართავს ტერორს. მტერს გონია რომ ის შესძლებს შეაჩეროს ჩვენი გამარჯვებული წინსვლელობა ცალკეულ ტერორისტულ აქტებით. მტერი აქაც ისევე შეცდა როგორც ის ყოველთვის ცდებოდა.

კიროვის სიკვდილმა დარაზნა ჩვენი ქვეყნის მშრომელები მათი ხელმძღვანელი პარტია აშხ. სტალინის გარშემო ისეთი ძალით რომ

160 მილიონიან ხალხს ერთსულოვნებამ განაცვიფრებაში მოიყვანა მთელი მსოფლიო.

ლენინგრადის პროლეტარიატი დაობლდა მაგრამ მწუხარებაში ის უფრო მეტად გამოიბრძმედა ლენინის ქალაქის მშრომელებმა მტერს უპასუხეს განსაცვიფრებელი დარაზნულობით გამარჯვებული სოციალიზმის დროშის გარშემო? კიროვის სიკვდილმა ქვეყანა ღრმად დააფიქრა და მან ერთსულოვნათ გადაწყვიტა რომ მტერს შეტევაზე მათგან კონტრ-შეტევით უნდა უპასუხოთ, რომ მტერი უნდა განადგურდეს რომ საჭიროა სიფხიზლი სიფხიზლი და კვლავ სიფხიზლი.

კიროვი მოკლეს, მაგრამ ძლიერია დიდი სტალინის პარტია. ერთსულოვნანია ჩვენი ქვეყანა. ექვსი დღე იმ წუთიდან როდესაც ჩვენ ქვეყანას მოედო კიროვის სიკვდილის ამბავი, ვიდრე მირონიჩის ფერდული მისმა თანამებრძოლმა და უახლოეს მეგობარმა აშხ. ორჯონიკიძემ მიიბარა კრემლის კე-

საქართველოს
კომუნისტური
პარტია

დელს. იყო დღიები მთელი ქვეყნის უდიდესი ერთ სოლოვნებისა და სიმ ტიციის. კიროვი მოკლა იმ ხალხმა რომლებიც ვერაგულათ ატყუებდენ პარტიას წლების განმავლობაში მკვლელობის სულის ჩამდგმელები იყვნენ ის ხალხი, რომლებმაც სახელი გაითქვეს როგორც რევოლუციის შტრეიკბრეხერებმა, გამყიდვე დეგლმა პროლეტარიატის საქმის აშკარა მოლაპარკებმა.

ზინოვიევი და კამენევი სახელგანთქმულები არიან ჩვენში როგორც პარტიის ინტერესების გამყიდველები.

კიროვის მკვლელობის სულის ჩამდგმელები იყვნენ ის ხალხი, რომლებიც წლების განმავლობაში გამაგებით ებრძოდნენ პარტიას და მის ხელმძღვანელობას.

ვერაგ მკვლელმა ნიკოლაევმა ზომ განაცხადა რომ კიროვთან ზინოვიევი-ტროცკისტულ ოპოზიციას ქონდა სპეციალური ანგარიში როგორც ერთ ერთ საუკეთესო გამოგამობრძმედილი მებრძოლი ამ ოპოზიციის წინააღმდეგ. სწორედ მირონიჩს მიუძღვის უდიდესი ღვაწლი ზინოვიევის ჯგუფის განადგურების საქმეში ლენინელის ორგანიზაციაში.

ფრაქციულობას, ძლიერამოსილ რევოლუციის წინააღმდეგ ბრძოლას, აქვს თავისი ლოღოკა. საქმე იწყება თითქოს ამა თუ იმ პოზიციების კრიტიკით თავდება კი ფაშისტური ტერორისტული მოქმედებით. ვის არ ახსოვს იმავე ზინოვიევის, კამენევის სიტყვა მე-17 ყრილობაზე. ეს იყო ვერაგული სიცრუე, რომლითაც მათ სურდათ შეესუსტებიათ ჩვენი სიფხიზლე. განა იგივე ვარდინი, რომელიც ყოველ წელს იფიცებოდა პარტიას თავის ერთგულობას, ჩვენში ცნობილი არ არის, როგორც აშკარა ვადაგვარებული რევოლუციის ინტერესების გამყიდველი.

კიროვის სიკვდილი ჩვენ მოგვიწოდებს განსაკუთრებულ სიფხიზლისაკენ. მტერი დამსხვრეულია, მას გამოეცალა ყოველგვარი სოციალური საფუძველი ეკონომიური საძირკველი. მაგრამ მისი ნარჩენები გამაგებით იბრძვიან. პარტია ერთსულოვანია, მთლიანია ისე როგორც არასოდეს, ის გამსჭვალულა სტალი-

ამხ. ამხ. სტალინი, კავანოვიჩი და პოსტიშევი დგანან საპატიო ყარაულში კიროვის ცხედართან

ნური ნებისყოფით, ის თავდადებით იბრძვის თავის საყვარელ გენიალური ბელადის ხელმძღვანელობით სოციალიზმის საბოლოო გამტკიცებისათვის.

მაგრამ როგორც ეს კიროვის მკვლელობამ გამოამყარა, თუ რომ ერთი წუთითაც მოდუნდება ჩვენი სიფხიზლე, მტერი მით ისარგებლებს. ჩვენი ქვეყნის მშრომლებთან ერთად, პარტიასთან ერთად კიროვის უმწიკვლო ხსოვნას გულში და სულში ატარებდა ჩვენი დიდი ქვეყნის ლიტერატურა და ხელოვნება. მუსიკის, მხატვრობის, ქანდაკების, კინოს

და სიტყვაკაზმულ მწერლების საუკეთესო წარმომადგენლებ მუშათა კლასთან, პარტიასთან, მის ბელადთან ერთად ქედ მოხრილი დგანან ჩვენი ქვეყნის საყვარელი ადამიანის — სერგეი მირონიჩ-კიროვის საფლავის წინაშე. მათთან ერთად ფიცს სდებენ დაულალავი ენერგიით, კიროვისებური ცხოველი ლემბერაშენით და სიყვარულით იბრძვიან იმ საქმისათვის, რომელიც მოასწავებს საზიზღარ შეზნელ ძეგლი ქვეყნის საბოლოო მოსპობას და ახალი სოციალისტური საზოგადოების სრულ გამარჯვებას.

ამხ. კიროვი ტვილისუი ქოზ ნის ღროს

სურათში: ამხ. ამხ. მ. ცხაკაია, მუსაბეკოვი, შ. ელიავა, ფ. მანარაძე, ს. კიროვი, ს. ორჯონიკიძე, მ. ორახელაშვილი.

მუროველთა ინტერნაციონალური ალზრდის ორგანიზატორი

დაეკარგეთ აღვზნებული ბოლშევიკი - ტრიბუნი, მებრძოლი, ორგანიზატორი, მტკიცე ხელმძღვანელი, გულისხმიერი, უბრალო ამხანაგი სერგეი მირონისძე კიროვი. კიროვი გამოგვტაცეს ჩვენი რიგებიდან სოციალისტური მშენებლობის მომენტში, როცა პარტიას დიდი ხტალინის ხელმძღვანელობით, რომლის უახლოესი თანამებრძოლი და მეგობარი იყო ამხ. კიროვი, მხედ და მტკიცედ მიჰყავს ჩვენი ქვეყანა კაცობრიობის ნამდვილი ბედნიერების მწვერვალებისაკენ.

ცნობა ძვირფასი მირონისძის დაღუპვის შესახებ ღრმა, აუტანელ ტკივილს გამოიწვევს ამიერკავკასიის მშრომელთა გულში. იგი ამიერ - კავკასიაში მრავალი წლის მანძილზე მტკიცე საძირკვილს უჭირდა სოციალისტურ შენობას, განსაკვიფრებელი ბოლშევიკური ენერგიით სჭედდა და კიდევ განმოსჭიდა ორჯონიკიძისთან ერთად ამიერკავკასიის ხალხთა ძმური ერთიანობა - ამიერ კავკასიის ს.ფ.ს. რესპუბლიკა.

გვებონდება კიროვის პირველი გამოსვლა ბაქოს საბჭოში ბაქოს მუშების აჯანყების და მათ მიერ ხელისუფლების დაპყრობის მიორე დღეს 1920 წელში. რევოლუციური ტრიბუნის ამ მგზნებარე სიტყვამ წარუშლილი შთაბეჭდილება მოახდინა ბაქოს პროლეტარებზე. პირველ დღეებიდანვე მან მოიპოვა ბაქოს ნავთის მრეწ-

ველობის მუშების, აზერბეიჯანის მშრომელი გლეხობის სიყვარული და ნდობა. სათაგრო ჩაუღდა რა აზერბეიჯანის ბოლშევიკებს, კიროვმა მოკლე ხანში დაიმსახურა აზერბეიჯანის და მთელი ამიერ - კავკასიის მშრომელთა სიყვარული და პატივისცემა. ნაციონალისტურ გადახრებთან და დაჯგუფებებთან ბრძოლაში, პარტიის ხაზიდან ყოველგვარ გადახვევასთან ბრძოლაში კიროვს უნდოდა დაერაზმა ამიერკავკასიის ბოლშევიკები იმ ამოცანების განხორციელებისათვის, რომლებიც ამიერ - კავკასიის ორგანიზაციების წინაშე დასახა ამხ. სტალინმა, მისი ბაქოში ყოფნის დროს 1920 წელს.

კიროვის ხელმძღვანელობით მომზადდა ზაზა ნავთის მრეწველობის პირველი ხუთწლიანი გეგმის წარმატებით შესრულებისათვის, აზერბეიჯანის გადაჭრევი სათვის საბჭოთა აკაფშირში მეტამბეობის შიორე ბაზად. ხელმძღვანელობდა რა ნავთის ფრონტს ბაქოში, სერგეი მირონისძე ცოცხლობდა ბაქოს ნავთის მრეწველობის მუშათა მთელი არმიის სიცოცხლით. იგი იცნობდა თვითიულ სარეწაოს, თვითიულ ჭაბურღილს. საკმაო იყო მისი გამოჩენა სარეწაოებზე, რომ ბოლშევიკური ენერგიით განეხსჭვალა მუშები. აზერბეიჯანის ორგანი-

ზაციის მუშაობის ხელმძღვანელობის დროს კიროვმა გვიჩვენა ლენინურ - სტალინური ნაციონალური პოლიტიკის განხორციელების, მშრომელი მასების ინტერნაციონალური ალზრდის, ნაციონალური კადრების მომზადების ბრწყინვალე ნიმუშები. კიროვის სახელი გასუყოფლად დაკავშირებულია საბჭოთა ამიერ - კავკასიასთან. განუყოფელი დარჩა მისი კაფშირი ამიერკავკასიისთან მაშინაც, როცა იგი მრავალი წლის განმავლობაში სათავეში ედგა ლენინგრადის ბოლშევიკება ორგანიზაციას. ამიერ - კავკასიის ოვის მძიმე პერიოდში 1930 წელს, როცა კოლექტივიზაციაში დაშვებულ იქნა უხეში მომემარჯვენო დამაზინჯებანი. ჩვენი პარტიის და სტალინის დავალიბით სწორედ კიროვი ჩამოდის ამიერ - კავკასიაში, სადაც პრაქტიკულად ეხმარება ამიერ - კავკასიის ბოლშევიკებს დაშვებული შეცდომების გამოსწორებაში.

კლასობრივმა მტერმა იკოდავის უმიზნებლა, მაგრამ მოგზავნილი მკვლელის საზიზლარი გასროლით არ შეიძლება შეჩერდეს პროლეტარიატის ძლევაბოსილი წინსვლა სოციალიზმისაკენ. 1921 წელს ბაქოს 26 კომისრის საფლავთან წარმოთქმულ სიტყვაში ამხ. კიროვმა განაცხადა: „თუ ეს ბანკირები - ვსერები, მენშევიკები, ინგლისის იმ-

პერიალისტები ფიქრობდნენ. რომ მათ უკვე ამოგლიჯეს გული ბაქოს პროლეტარიატს, ისინი სასტიკად მოტყუვდნენ“.

ვიმეორებთ რა კიროვის ამ სიტყვებს, ჩვენ ვამბობთ: — შეცდა კლასობრივი მტერი; ჩვენი ქვეყანა ისე, როგორც არასოდეს, მტკიცე და ძლიერია თავისი ტექნიკით. თავისი კულტურით. თავისი ორგანიზებულობით. პარტია

— მშრომელთა მრავალმილიონიანი მასების ავანგარდი ისე, როგორც არასოდეს, მჭიდროდ დარაზმულია თავისი ლენინური ცენტრალური კომიტეტის, საყვარელ ბელადის სტალინის გარშემო. ამიერკავკასიის პროლეტარები, კოლმეურნეთა მთელი მასა, წმინდად შეინახავენ რა თავისი მირონოისის ხსოვნას, მთელი საბჭოთა კავშირის პროლეტარებთან მხარდამხარ გაბედულად

გასწევენ გამარჯვების გზით კლასობრივი მტრის სრულ განადგურებამდე. კომუნისმის სრულ გამარჯვებამდე.

ბერიან, ზუგდიდში, ჯანჯიანი, კუდგინაშვილი, მუსაბაშვილი, მახარაძე, რაჭმანოვი, მგალობლიშვილი, ტყეშელაშვილი, ლაპოვა, ლეშანაძე, ლოკიძე, ოლინი.

ა. ვნიტკოვი

კირიში

პარტიული ყოილობის ტრიბუნაზე

პარტიის ზმირად უსმენია კიროვისათვის პარტიული ყოილობის ტრიბუნადან, ბოლშევიკისათვის ამ მეტად პასუხისმგებელ ტრიბუნადან. ჩვენი პარტიის ერთერთი ყველაზე უფრო ბრწყინვალე ორატორი, ს. მ. კიროვი თავის გამოსვლებში პარტიულიობებზე წარმოადგენდა ნამდვილ „მძიმე არტილერიას“, რომელიც მთელი თავისი გამანადგურებელი ძალით უპირველეს ყოვლისა თავს დაატყუებოდა მათ, ვინც ასეთ თუ ისე წინ ეღობებოდა პარტიას და უშლიდა მის ძლევამოსილ წინაღობას.

პროლეტარიატი დიდი ბელადების — ლენინის და სტალინის — მოწინავე და თანამებრძოლი — ამხ. კიროვი სწვენივრად ფლობდა მარქსიზმ-ლენინიზმის თეორიას, ყველაზე ურთულესი საკითხების დიალექტიური მეთოდით ანალიზს. იგი მწვენივრად ფლობდა აგრეთვე სიტყვასაც და დედად მასში დაუღალავი რევოლუციური ნების მთელ მდლერე ვნებას.

ამხანაგ კიროვის გამოსვლების მჭრელი ისრების წვერი პირდაპირ მიხანში ხედებოდა და ახადგურებდა პარტიის მტრებს. მის გამოსვლებს ყოველთვის უდიდესი ინტერესით ხედებოდა მთელი ყოილობა, პარტია, ქვეყანა. ღრმა პრინციპულობა და პარტიულობა, მძაფრი და მკვეთრი აზრი, გულწრფელობა, რწმენა, ცოცხალი და ძლიერი ფორმა, — ყველადგერი ეს დამსახურებულ წარმატებას უქმნიდა ს. მ. კიროვის გამოსვლებს. რომელიც ყოველთვის აღელვებდა პარტიულ და უპარტო ფართო მასას.

და ახლა, მისი გამოსვლების გადათვალთვინების დროს, კიდევ ერთხელ გრძობ ამ მოუდრეველ პროლეტარულ მებრძოლის მთელ სიდიადეს და მოხიბლვას, რაც სამართლიანად ეკუთვნოდა ლენინურ ცენტრალურ კომიტეტის ხელმძღვანელობის იმ ბირთვის, რომელმაც დიად სტალინის მეტაურობით ყოველგვარ ოპორტუნისტების ხელისუფლებისაგან შეინარჩუნა ლენინის ნოტორების სიწმინდე და გამარჯვებიდან გამარჯვებისაკენ მიყავს ჩვენი ქვეყნის პროლეტარიატი და მშრომელები. პარტიის გენიალური ხაზის სისწორისადმი უაღრეს რწმენა. ხანისადმი, რომელსაც საბჭოთა ქვეყანა ერთადერთი სწორი გზით მიყავს სოციალიზმის სრულ გამარჯვებისაკენ, იყო მასაზრობელი წყარო ამხ. კი-

როვის იმ მძაფრი სიძულვილისა, მტკიცე შელოცვლობისა ოპორტუნისმთან, ყოველგვარ ოპოზიციისთან, ყველა იმთადალი, ვინც არყვედა ლენინ-სტალინის დიადი პარტიის რიგებს, ვინც ძირს უთარბდა მის მთლიანობას და მერყევად ხლიდა მის რეინისებურ დისციპლინას.

1925 წლის დეკემბერი. XIV პარტიული ყოილობა — ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის ყოილობა. ზნორიგევის ოპოზიციის აწარმოებს შეტევას პარტიაზე და მის ლენინურ ხელმძღვანელობაზე. ოპოზიციის, რომელიც გამოხატავდა წვერილ ბურჟუაზიულ სტიქიის დაწოლას ჩვენი პარტიის ზოგიერთ რეგოლში, ისტერიულად ყვიროდა პარტიის „გადარჩენის“ აუცილებლობაზე დემაგოგია, შეუთხოვნილობა და განგებ შეთხზული ციფრები, ცილისწამება — ყველაფერს უნა მობილიზება ოპოზიციამ პარტიის ლენინურ ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ.

ამხანაგ კიროვის სიტყვა ყოილობაზე მკვრად ამითარხებდა ოპოზიციონერებს, ამოიღებდა პარტიის წინააღმდეგ მიმართულ მათ ბრალდებათა მთელ სიყალბეს და უნა სოგობას. იგი მწარედ დასცილიდა პარტიის დაუპატიებელ მსმენელებს.

პოპოზიციონერები ზედმეტად ბერავენ სოფლად კულაკის ზრდას, გაყვირიან „პარტიის კაპიტულაციის შესახებ კულაკის წინააღმდეგ“. იცნობენ კი ოპოზიციონერები ახლამად სოფელში მიმდინარე ნამდვილ პროცესებს? — კითხულობს ამხანაგი კიროვი. ცენტრალურ სტატისტიკურ სამმართველოს ციფრების იქით, რომელიც ყალბი გამოდგენს, ისინი სიფელს არ იცნობენ. ციფრებით და ფაქტებით ხელში ახერბიჯანის მაგალითზე ამხ. კიროვი განმარტავს იმ ნამდვილ პროცესებს, რომელთა ადგილი აქვს სოფლად. შემეცირდა იმ გლეხთა რიცხვი, რომელთაც არ მოეპოვებოდათ ნათესები. რას მოწმობს ეს?

„ეს მოწმობს მას, რომ ჩვენ ხელში, სახელმწიფოს ხელში ეხლა ისეთი ბერკეტი მოიპოვება, რომლის საშუალებითაც ჩვენ მეტისმეტად საგრძნობლად და მეტად ხეროიზულად შეგვიძლია გავლენა მოახდინოთ იმ ეკონომიურ ურთიერთობაზე, ბაზე, რომელთაც ადგილი აქვს სოფელში“, — ამბობს ამხ. კიროვი.

ამხ კიროვი ფარდას ხდის ოპოზიციის პრაქტიკულ წინადადებათა მთელ უბედურუობას, მისი „პერსპიკტივის“ მცდარობას.

„ახლა წმინდარეობს, — ამბობს ამხ. კიროვი — ჩვენი შეურნეობის უდიდესი ზრდა, აღვიძებს ჩვენი ქვეყნის ყველა მთელმეარე ძალები. ეჭვი არაა, რომ ამ გზაზე ჩვენ ჯერ კიდევ შევვადებთ მილიონ სიძნელეებს, რომელნიც ჩვენ პარტიას უდიდეს დაძაბვას მოსთხოვენ, არა ნაკლებს ვიდრე ეს იყო სამხედრო კომუნისმის დროს. — ახლავებით ასეთ ზოლში შევდევართ ახლა ჩვენ. ჩვენ მწვენივრად გვესმის რა პარტიებში გვიხდება მუშაობის ფაშლა“...

პარტიის მთლიანობა, ოპოზიციის სწრაფი ლიკვიდაცია, ლენინიზმის სიწმინდე — აი რაა საჭირო უპირველეს ყოვლისა იმისათვის, რომ წარმატებით დავასრულოთ აღდგენითი პერიოდი და შეუდგეთ რეკონსტრუქციას, რათა ძლევამოსილად გავსწიოთ წინ.

1927 წ. დეკემბერი. XV პარტიული ყოილობა — ჩვენი ქვეყნის კოლექტივიზაციის ყოილობა, ტროცკისტული ოპოზიციის საბოლოო განადგურების ყოილობა. დამსხრეველ „ოპოზიური ბლოკი“ ჯერ კიდევ ცდილობს შეინარჩუნოს პარტიაში „ცხოვრების უფლება“ და ამისთვის ჩამალავს ნამდვილ უთანხმოებას და ამინებს პარტიის სიბზიზლს.

თავის ძლიერ გამოსვლაში ამხ. კიროვი დაუბოგავად ამხელს ოპოზიციას: „რა თქმა უნდა, ამხანაგებო, ბევრი რამის გამოყენება შეიძლება საშუალებად, მაგრამ რაც არ უნდა იყოს, პარტიაში ჩვენ მოგვემოება ისეთი საგნები, რომელთა შესახებ ბოროტი მითქმამოთქმა დაუშვებელია, თუნდაც ქველანაზე უსუცხებისა და ყველაზე დამსახურებულისათვის ჩვენ შორის. მე ვლამარაკობ პარტიის მთლიანობაზე“...

ტროცკისტულ ოპოზიციისთან დავაში ძირითადი საკითხი იყო — საკითხი სოციალიზმის აწმინდაებასა და ქვეყანაში აქაა ძირითადი პრინციპული უთანხმოებანი. ოპოზიციის არ წამს ჩვენ ქვეყანა-

ოპორტუნისტების რევოლუციის 17 წლის თავი მოსკოვში. ავიონაწილები სა-
ზეიმო მარშით წითელ მოედანზე.

ში სოციალიზმის აშენება და კაპიტალი-
სტურ გზაზე მიეზიდება პარტიას.
„როდესაც ისინი გამოდიან, — ამ-
ბოზს ამხანაგი კიროვი, — და გვედა-
ვებიან ჩვენ იმის შესახებ, ვაშენებთ
ჩვენ სოციალიზმს თუ კრადაც სუზდა-
ლის ბაზრობის მზგავსი რამ გამოვკი-
დის, ეს არათუ ვასაგებია ყოველ
უპარტიო მუშისათვის, არამედ ეს უახ-
ლოესად და უშუალოდ ხსენებ მას.
ამიტომ იყო, რომ ოპორტუნისტა ესოდენი
სიფრთხილით უდგებოდა ამ თემას და
არც ისე ერთბაშად წარმოუთქვამს თა-
ვისი ფორმულა ჩვენ ქვეყანაში სოცია-
ლიზმის აშენების შესახებ. და როდეს-
აც ისინი მიდიან იმ ქარხნებში, სადაც
ასე „სწყურიათ“ მათი ნახვა, რასაც
ისინი იგაყვირიან ყოველ კუთხეში,
მუშები ეუბნებიან მათ: გვეყოფათ, კარ-
გი, წადით, ნუ გვიშლით ხელს მუშაო-
ბაში, შეინახეთ თქვენი მავნე ოპორტი-
უნური ლიტერატურა, ნუ აგვრევთ, მო-
გვეციოთ საშუალება თქვენგან შემოკა-
ნული არევიარების ვარეშე — დაბრ-
კოლებები ისედაც გვეყოფა წარმოება-
ში — ვაშენოთ სოციალიზმი ჩვენს
ქვეყანაში. მუშებს ეს მშვენივრად ესმით,
მაგრამ ჯერ-ჯერობით ეს არ ესმის ოპო-
რტუნისტებს“.

ამს. კიროვი მოუწოდებს ჩვენ ქვეყანა-
ში სოციალიზმის აშენებლობის დიადი
საქმის უდიდესი ენერგიით განგრძობასკენ.

ამის ნაყოფიერად განხორციელებას,
— ამბობს ის, — ჩვენ შევძლებთ მხო-
ლოდ ამ შემთხვევაში, თუ მზრამელთა
ახალი მილიონები ამ ამოცანას მიუდგე-
ბიან ორგანიზებულად, შეგნებულად,
როცა ავითუელი, როგორც ამბობს ამს.
სკალინი, არა თუ ისწავლის ცურვას,
არამედ ეცოდინება ისიც თუ საით მი-
ცურავს“.

მაგრამ წინაგაა შეუძლებელია, თუ
უკუარაგედ ისინი, ვინც ფეხებში გეჩხი-
რება, ვინც პარტიას წინ ელობება ვინც
სწორი გზიდან განხე ეზიდება მას. ოპო-
რტუნისტის საბოლოო განადგურება და მოს-
პობა — აი ამოცანა.

„ამ უდიდეს მობრუნებაზე, — ამ-
ბობს ამს კიროვი, კიროვი, — წვრილობურ
შუაწიელი ხოჭოები აწვიბა ჩვენი პარ-
ტიის ზოგიერთ როგლს. იმისათვის, რომ
ჩვენ წარმატებით, დაუბრკოლებლად
განვაგრძოთ ჩვენი საქმე, რომ შევიცო-
დეთ, ვუთანავარძლოთ და ადამიანური
გრძნობის მიხედვით აღარ აუშალოთ
ნერვები ოპორტუნისტის წარმომადგენლებს,
ჩემის აზრით, ახლანდელ XV ყრილობა-
ზე ჩვენ უნდა დავამთავროთ ის, რაც
დაუშვავრებიელი დარჩა პარტიის XIV
ყრილობაზე: ჩვენი ოპორტუნისტა მოკვე-
თილი უნდა იქნეს ისტორიის უფსკრულ-
ში, და ჩვენი გზა კი არის სულ წინ და
მხოლოდ და მხოლოდ გამარჯვებისაკენ“
(ქუხარე ტაში).

1930 წლის ივნისი. XVI პარტიული
ყრილობა მთლიანი ფრონტით გამოილი
სოციალისტური შეტევის ყრილობა. მთლი-
ანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე კუ-
ლაკობის როგორც კლასის ლევიდაციის
პოლიტიკაზე გადასვლით პარტიამ მოახ-
ლდა უდიდესი ისტორიული მობრუნება.
მღწეულია სოციალიზმის უდიდესი გამა-
რჯეებები. პარტიამ სძლია მემაროიენე
ოპორტუნისტის გააფთრებელი წინააღმდეგო-
ბა. მემარჯვენე გადახრის ყოფილი ლიდე-
რები „მოსახანებელი“ სიტყვებით გამო-
დიან ყრილობებზე, მაგრამ ეს გამოსხე-
ლები ყალბია, მათში არა საკუთარი შეც-
დომების მთელი სიღრმის ნამდვილი აღიარ-
ება.

ამხანაგი კიროვი მთელის თანამიმდევ-
რობით ააშკარავებს მემარჯვენე გადახრის
ყოფილ ბეზადების ყოფიქვევის ნახე-
რადულ ხასიათს დასიყალბეს.

ოპორტუნისტების რევოლუციის 17 წლის თავი მოსკოვში.

„ამ აუღიტორიის წინაშე — ამბობს
ამხანაგი კიროვი, — საჭიროა საკითხი
დაისვას მკაფიოდ, უბრალოდ და ბოლ-
შევიკური გარკვეულობით“...

და იგი თანამიმდევრულად, ფეხდაფეხ
ამუშავნებს მემარჯვენე ოპორტუნისტის
კონტრ-რევოლუციურ შინაარსს, „იწერო
ადგილებზე სწორების“ ქადაგებას, ინდუს-
ტრიალიზაციის ტემპების შენელებას, ნე-
პის ლიბერალურ განმარტებას, ინდივიდუა-
ლურ გლხებურ მეურნეობაზე იმედების
დამყარებას, „კულაკის სოციალიზმში მშვი-
დობიანი შეზრდის“ თეორიას.

„ყოველგვარ ბურჟუაზიულ, ჩვენი
ქვეყნის გარეშე მყოფ კონტრ-რევოლუ-
ციას, — ამბობს ამხანაგი კიროვი, —
ჩვენ ქვეყანასთან უშუალო დაკავშირება
აქვს კულაკის მეშვეობით. და თუ მემარ-
ჯვენე ოპორტუნისტები გამოდიან კუ-
ლაკურ ბუღეთა ჩვენი მეურნეობის სო-
ციალისტურ სისტემაში მშვიდობიანი
შეზრდის აუცილებლობის ქადაგებით,
ყველამ ვინც ამას ირწმუნებს უნდა
იცოდებდ, რომ ამით ჩვენი ქვეყნის გა-
რეშე მყოფ კაპიტალიზმის დაკავშირება
კაპიტალიზმის ნარჩენებთან ჩვენ ქვეყ-
ანაში — ოპორტუნისტების თვალში —
არ წარმოადგენს იმ საშიშროებას, რო-
მელსაც მუდამ, უდიდესი ძალით ხაზს
უხვამს ჩვენი პარტია და რაც გვავალებს
ჩვენ ყოველი საშუალებით ვამარჯოთ
საბჭოთა ქვეყნის თავდაცვის საქმე“.

პარტია ვერ მოითმენს მემარჯვენე უკ-
ლონისტებისაგან ვერავითარ თამაშს და
ყალბაბნობას.

„რა გვჭირდება ჩვენ ახლა? — აყ-
ნებს საკითხს ამხანაგი კიროვი. — რას
ვლის ჩვენგან პარტია და მუშათა კლას-
სი, მემარჯვენე ოპორტუნისტის ბელადო
ამხანაგებო? თქვენ ბოლშევიკური კვა-
ლიფიკაცია უნდა მისცეთ თქვენ პრო-
გრამას და ღრმა თეორიულ კვლევა-ძიე-
რის მოხდენის გარეშე, პირდაპირ განა-
ცხადოთ, რომ თქვენი პროგრამა არსები

თად კულაკური პროგრამა არის (ხმები:
„სწორია“ ტაში), რომლის განხორციე-
ლება საბოლოო ანგარიშით დალუპავდა
პროლეტარიატის დიქტატურას და კაპი-
ტალიზმის რესტავრაციამდე მიგვიყვან-
და“.

პარტია მოითხოვს უკლონისტების სრულ
განირალებას, და პარტიის გენერალური ხა-
ზისათვის აქტიურ ბრძოლას. ამის გარეშე
იმათ არა აქვთ ადგილი პარტიის რიგებში.

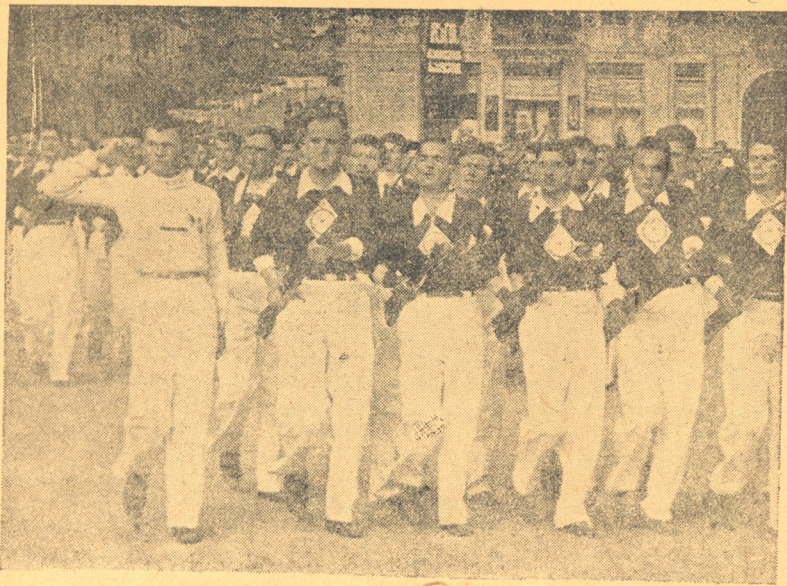
„ჩვენი პარტია არის რევოლუციონერ-
ების, ბოლშევიკების, ლენინელების პარ-
ტია. ჩვენ გვჭირდება მომქმედი, აქტიუ-
რი პარტია, — ამბობს ამხანაგი კირო-
ვი.“

„ამხანაგებო, იმისათვის, რომ უზრუნ-
ველყვით ჩვენი სოციალისტური აღმშენ-
ებლობის შემდგომი წარმატება, ჩვენი
პარტიის XVI ყრილობაზე ჩვენ მტკი-
ცედ, გადაჭრით და ერთხელ და სამუ-
დამოთ ბოლო უნდა მიუღოთ მემარჯ-
ვენე გადაჭრას (ტაში). მტკიცედ, გადა-
ჭრით და ერთხელ და სამუდამოდ“...

„საჭიროა ზრუნვა ძირითად რამეზე —
სახელდობრ მასზე, რომ ჩვენი დადი
ორმილიონიანი ლენინური პარტია იყოს
ნამდვილი კლდე, რომელზედაც თავი
უნდა დაიმტკრონ ყველა იმათი, ვინც
გადაედობება ძლევამოსილად მოზარდ
სოციალიზმს“ (ტაში).

1934 წლის იანვარი. მე-17 პარტიული
ყრილობა — სოციალიზმის უდიდესი, გა-
მარჯვენათა ყრილობა — უკლასო სოცია-
ლისტური საზოგადოების მშენებლობის
ყრილობა. ამხანაგ კიროვის გამოსვლა —
ყრილობაზე ერთი ყველაზე უფრო ბრწყინ-
ვალე გამოსვლაა,

ამს. კიროვი ლაპარაკობს ამს. სტალი-
ნის მოხსენებაზე; როგორც ჩვენი ეპოქის
ყველაზე უფრო მკვეთრ დოკუმენტზე,
როგორც მთელი ჩვენი პარტიის პროგრამა-
ზე.

ოპერის რეპერტუარის 17 წლის თავი ტფილისში. ფოტოგრაფების კოლონა დე მონსტრაციაზე.

ამს. სტალინის მოხსენებაში, — ამბობს ამხანაგი კიროვი, არის არა მარტო ჩვენ მიერ ჩატარებული მუშაობის შედეგები, ამხანაგმა სტალინმა უღრმესი მარქსისტულ-ლენინური ანალიზის საშუალებით დაგვანახვა რა გზით მივალთ ჩვენ ამას, რატომ მივალთ ჩვენ ამას. ამს. სტალინი არ დაკმაყოფილდა თავისი მოხსენების საანგარიშო მხარით. მან გადაშალა ჩვენს წინაშე უახლოესი წლების მუშაობის გიგანტური პერსპექტივების, ჩვენი დიადი პროგრამის ახალი ფურცელი. ამაზე მეტიც, ამხანაგებო, იქ არა თუ დახატული და მოხაზულია ამ მუშაობის პროგრამა, ამხანაგმა სტალინმა ჩვენ ისიც გვითხრა — თუ როგორ უნდა განვხორციელოთ ეს პროგრამა, როგორ უნდა განვახორციელოთ და განვახორციელოთ ჩვენი სოციალისტური მშენებლობა.

ამხანაგმა კიროვმა წინადადება მისცა ილიობას „როგორც პარტიული კანონი ილიოს ასასრულებლად ამს. სტალინის ანგარიშო მოხსენების ყველა დებულებები და დასკვნები“. ყრილობამ მკუთხარე ვაკით უპასუხა ამ წინადადებას. ამხანაგი კიროვი მახვილად დასცინის ყოფილ ოპოზიციონერებს, რომელნიც პარტიის დიადი ბრძოლების დროს „აბოზში“ ისხდნენ და ახლა „უხმატბილებიან“ პარტიის გამარჯვებებს. ჩვენი გამარჯვებები დიადია, მაგრამ რეალური შემთხვევაში არ შეიძლება გვიყვინებზე მოსვენება და დამშვიდება. საროა უდიდესი სიფხიზლე.

„ბრძოლა არ გათავებულა, ბრძოლა გრძელდება, — ამბობს ამხანაგი კიროვი, — წინ გვიძევს იმ პროგრამის განხორციელება, რომელიც დაგვიხატა ამს. სტალინმა“.

„ჩვენ წინ ჯერ კიდევ ბევრი საზრუნავი და თავსატეხი საქმე ძევს, თვითუ-

ლი ჩვენგანისათვის და მთელი მუშათა კლასისათვის. და შეიძლება ისეც მოხდეს, რომ ზოგიერთ ცალკეულ ამხანაგებს და შესაძლოა ცალკეულ ჯგუფებსაც კი ზოგიერთ რამეში ერთგვარი გულიგატება შეხვდეთ. — ეს არაა გამოირცხული. ამიტომ... ჩვენ უნდა გამოვიტანოთ ისეთი გაკვეთილი, რომ ჩვენ თვინს აუცილებელია მომავალშია ჩვენს

კომუნისტურ პარტიის რიგებში დავიცვათ უდიდესი და უღრმესი პარტიული სიფხიზლე და რკინისებური ბოლოშეკერი დისციპლინა. ისე, რომ ჩვენ გამარჯვებთ, ის, რომ დამარცხებული ოპოზიციონერები ყოველმხარადაც დალობენ მიეტმანონ ჩვენს გამარჯვებებს. არავითარ შემთხვევაში დღის წესრიგიდან არ ხსნის საკითხს იმის შესახებ, რომ ჩვენ მომავალშია უნდა გავუფრთხილდეთ ჩვენი პარტიის გენერალური ხაზის სიწმინდეს და ხელშეუხლებლობას. (ტაში).

ამს. კიროვი ლაპარაკობს იმ აუცილებლობაზე, რომლის ძალით არა თუ უნდა დაიბლაგვოს, არამედ კიდევ უფრო უნდა გაილესოს ჩვენი ბრძოლის უმნიშვნელოვანესი იარაღი — ბოლოშეკერი თვითკრიტიკის იარაღი.

„მეცნიერება მასალათა გამძლეობის შესახებ მეტის-მეტად საჭირო მეცნიერებაა — ამბობს ამხანაგი კიროვი. —

მაგრამ ჩვენ ერთი წუთითაც არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ჩვენ ვცხოვრობთ ისეთ გარემოცვაში, როდესაც მეცნიერებას, რომელიც სწავლობს ჩვენ პირისპირ მდგომ კლასების წინააღმდეგობის საკითხს, უნდა ეჭირვს პირველი ადგილი“ (მგრავინავი ტაში).

„ლენინიზმით შეიარაღებული პროვალნი ჯურის ოპორტუნისმთან შეუპოვებულ ბრძოლაში, თავის რიგებში გოლშემვიკური აღზარდის უპართო დახმებით, ჩვენი პარტია როგორც არასოდეს მთლიანი გონოლიტური, მტკიცე და შემოიღროვებულია თავისი ცეკას და თავისი გეგადის ამხანაგ სალინის გარშემო.“

ოპერის რეპერტუარის 17 წლის თავი ტფილისში. ტრიბუნაზე დგანან ამს. ამს. სმგო ორგონიკიკე და ლეშანდოვსკი.

კიროვსკაია პრავდა კიროვთან

ეს იყო იმ ხანებში, როდესაც წითელი არმია ძლიერდებოდა. წინ მიიწევდა და ანაოიურებდა დენიკინის ძალების უკანასკნელ ნარჩენებს. ჩრდილო - კავკასიის ფრონტი რამდენიმე არმიას შიდაცავდა. მე-11 არმია, რომლის სამხედრო - რიგოლუციურ საბჭოშიაც კიროვი მუშაობდა, მარცხენა ფრთაზე იდგა მე-10 არმია და 1-ლი ცხენოსანი — ცენტრში, მარჯვენა ფრთაზე კი — მე-9 და მე-8 არმიები იდგა.

და აი აქ, ჩრდილო - კავკასიაში, გავიცანი სირაგი მირონიძის ჩიენი პირველი შეხვედრა მოხდა 1920 წლის დასაწყისში, ჩრდილოეთ-კავკასიის ფრონტის რევოლუციურ-სამხედრო საბჭოს ვაგონში — ამხ. ამხ. ორჯონიკიძე და ტუხაჩევსკისთან, სადაც ირჩეოდა საკითხი თეთრების საბოლოო ლიკვიდაციის შესახებ.

გადაწყდა, რომ მე-11 არმია გაემართება ბაქოს მიმართულებით, 1-ლი ცხენოსანი კი ტუპასეზე, შავი ზღვის სანაპიროების დასაჭირად. ეს სწორი გადაწყვიტა იყო და მის წარმატებებზე დამოკიდებული იყო თეთრ არმიათა განადგურება.

კიროვი წყნარად იჯდა და ყურადღებით ისმენდა სარკობის მოსაზრებებს. შემდეგ აიღო სიტყვა თავისი წინადადების შემოსატანად, ლაპარაკობდა მოკლედ ის ნათლად.

მისი წინადადება ასეთი იყო: მე-11 არმიას ეძლეოდა მრავალ სერიოზული ამოცანა ბაქოს ადგილსა, მაგრამ რადგან იგი არ იყო დიდი, და ამას გარდა მრავალ მოკლივც იყო, ასტრახანის ტრამალებში ლაშქრობით, კიროვის აზრი იყო, რათა იგი შეესებულყო მე-10 არმიის ფეხოსანი ნაწილით და კურიშკას ცხენოსან ჯარით.

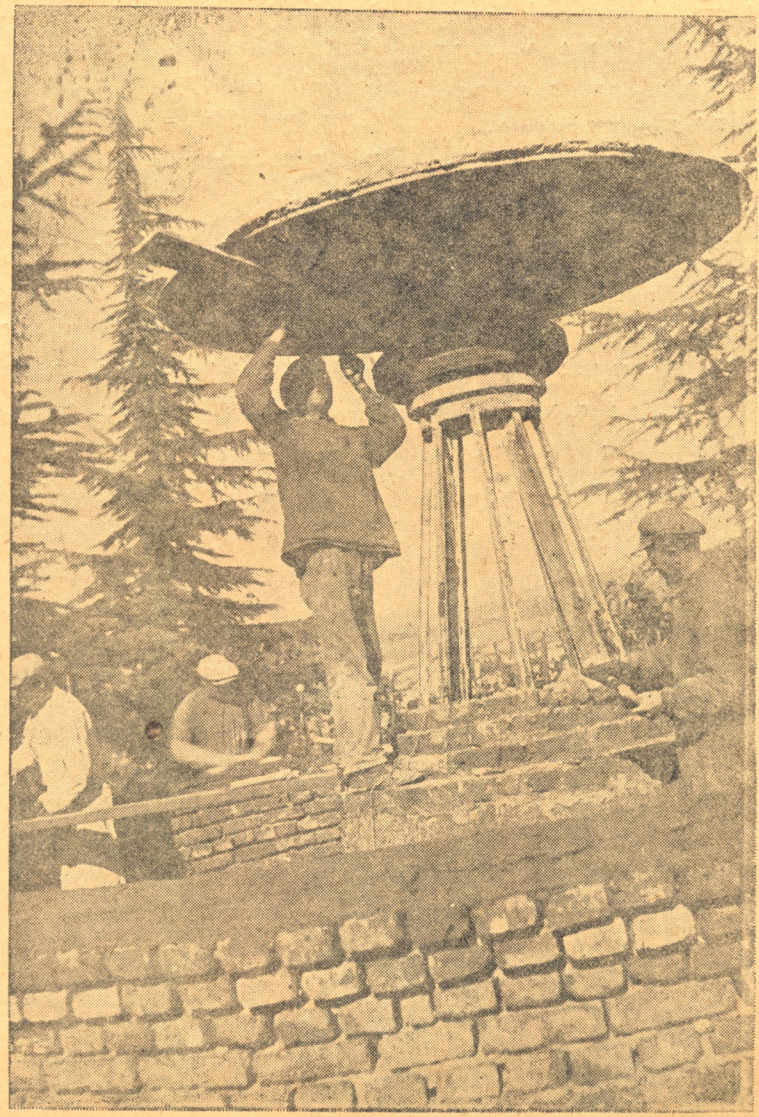
შე ყურადღებით იოსმენდი სერგეი მირონიძის რა მან მოახდინა ჩემზე ისეთი კაცის შთაბიჭდილება, რომელიც ტყუილა სიტყვას არ დახარჯავდა. და მახსოვს მაშინვე მივაჩაიე ყურადღობა მას, რომ კიროვს მშვენივრად ესმოდა ცხენოსანი ჯარის ოპერატიული მნიშვნელობა სამოქალაქო ომში.

ჩრდილო-კავკასიის სამხედრო-რევოლუციურმა საბჭომ მიიღო კიროვის იწინადადება და როგორც უსათუოდ სწორი და მისწრაფებით

ლი და მე-11 არმიამ მიიღო საჭირო შევსება.

შემდგომ კიროვმა მოაწყო ცხენოსანი ბრიგადის ობილი გადასვლა მამისონის უღელტეხილზე. ცხენოსანმა ჯარმა კავკასიიდან გადაიარა კავკასიის ქედი. შევიცნობ ას მშობე და მძლე უღელტეხილს, მის მთელი ბრიგადით გადალახვა, თითქმის შეუძლებლად მიმაჩნდა. წითელი მხედრები ყინულში და ხუთმეტრიან თოვლში იკაფავდნენ გზას. კიროვმა დაამტკიცა, რომ მას შესწევდა ცხენოსანი ჯარის მშვენივრად გამოყენების უნარი. და მართ-

ლაც ეს იყო საუცხოვო რეიდი, როდესაც ჩიენი ნაწილები სასებით მოულოდნელ ადგილზე აღმოჩნდნენ და გზა გადაუჭრენ ტფილისელ მენშვიკებს. რომელიც ბათომისაკენ გაბრუნდნენ. კიროვი — ორგანიზატორი, კიროვი — სამხედრო სტრატეგი, კიროვი — მასიური მუშაკი, — ყველა ეს მისი ბრწყინვალე თვისებები გამოემჟღავნა ამ ოპერაციას დროს, და როდესაც იმეხად უკრაინაში მყოფმა გავიგე მამისონზე გადასვლის ამბავი; შე გავიფიქრე: „რა თქმა უნდა მართალია, ამის უნარი კიროვს ჰქონდა მეთქი“.

ახალი შადრევანი. ელბაქის ქუჩის დაღმართზე ბაღში გაშენებული იქნა ახალი შადრევანი „სოკოს“ მსგავსი ფორმით.

რ. რუხინაძე

მენშევიკური საქართველო—საერთაშორისო იმპერიალიზმის ეს დასაყრდენი — თავისი არსებობის უკანასკნელ დღეებს ითვლიდა; როდესაც საბჭოთა დროშა პროლეტარულ ბაქოს თავზე აღიმართა, ეს იყო წინამორბედი მთელი ამიერკავკასიის განთავისუფლებისა იმპერიალიზმის ხუნდებისაგან, ეს იყო მუსავატელების, დაშნაკების და მენშევიკების აღსასრული, ეს იყო ვილურ ეროვნულ შუღლის დასაბამი რება.

საბჭოთა რუსეთს და მენშევიკურ საქართველოს შორის დადებული იყო წელშეკრულება, ამ წელშეკრულებაში გააღო საქართველოს ყველა ციხის კარები. საპრობლიკებში მყოფმა ბოლშევიკებმა, მუშებმა და გლეხებმა, ნახეს თავისუფლება.

ამხ. კიროვი დანიშნული იყო საბჭოთა ელჩად საქართველოში. დიდის მოკთმინლობით ელოდნენ თბილისის რევოლუციური მუშები მის ჩამოსვლას. შიშით და ჯრძალვით ელოდნენ, მეორეს მხრივ, კიროვის ჩამოსვლას ყველა ისინი, ვინც საბჭოთა წლის ხელისუფლებას როგორც სილატაკის და „ქალების სოციალიზაციის“ რეჟიმს და სხვ.

და არ იყო შემთხვევითი, რომ ბირველი სიტყვა, რომელიც ტფილისის მშრომელებმა მოისმინეს საბჭოთა ელჩ კიროვისაგან, მან მიუძღვნა ბოლშევიკების და საბჭოების წინააღმდეგ გავრცელებულ ცილისწამების გამოძიებას.

საბჭოთა საელჩოს შენობის წინ დიდძალ ხალხს მოეყარა თავი აივანზე გამოჩნდა კიროვი. ენერგიით და ნებისყოფით საგსე, მომზიბლავი ღიმილით წინმდგომი ეს ძლიერი კაცი ანსახიერებდა საბჭოთა ქვეყნის ნებისყოფას. ენერგიას და ძლიერებას.

კიროვმა აივანიდან ბრწყინვალე სიტყვა წარმოსთქვა. ეს იყო შეუპოვარი ბოლშევიკის (იქცხლივა) მგზნებარე სიტყვა, სიტყვა აღსაგსე სარკაზმით მენშევიკური ცილისწამების წინააღმდეგ, რომელსაც ისინი ანთხევდნენ ბოლშევიკებზე და საბჭოებზე.

„აი თქვენს იწნაშე საბჭოთა რუსეთიდან მოსული ბოლშევიკია, რითი გგებართ ჩვენ იმ საოცნებას, რომლის შისახებაც სამი წლის განმავლობაში წირდნენ და მოგითხოვდნენ თქვენ აქ?“.

სიტყვის ოსტატი, ნიჭიერი პროლეტარული ტრიბუნი; მოკლიო და

ნათლად უშლიდ შეგროვილ ხალხს იმის სურათს; თუ ვინ არიან ბოლშევიკები და რისთვის იბრძვის საბჭოთა ქვეყანა. ხალხმა რამოდენიმეჯერ გაუშართა კიროვს ოაციო, თითოეული მისი სიტყვა მსურვალე შანთივით ესობოდა მენშევიკების ბებერ და დაოძლორებულ ტანს. მენშევიკების შ...თა ცდა, რომ

ოპტოვარის რევოლუციის 17 წლის თავი ტფილისში. წითელი არმიის აღლუმი.

ხალხი გაერეკათ ამაო იყო. ამბავი კიროვის გამოსვლის შესახებ სწრაფად მოედო მთელ ტფილისს.

კიროვი — ტფილისის რევოლუციური მუშები ამ სახელს იმეორებდნენ სიყვარულით და მოახლოვებული გამარჯობის იმიდით.

კიროვის სიტყვა რევოლუციური ქარიშხლის იწნამორბედი იყო. მისი ცეცხლი ყველას იმიდს უნერვავდა, რომ მალე გქრებოდა მენშევიკური რეჟიმის ნაკვალევიც კი. მისი ღიმილი რევოლუციურ გაზავხულს მოასწავებდა.

...გამარჯვებამატ არ დაივიანა და არავითარ ძალას არ შეუძლია დაუბრუნოს იგი ანარქიას.

კლასობრივი მტრის აგრტმა, რომელმაც განვშირა ამხ. კიროვი, იცოდა რა რკივილს აყენებდა იგი პარტიას, მუშათა კლასს და პროლეტარიატის ბელადს ამხანაგ სტალინს, რომელმაც კიროვის სახით დაკარგა თავისი საუკეთესო მეგობარი და თავისი იდეების ერთგული გამტარებელი.

ბანისის მოთავაშე ქალბავი დემონსტრაციავა

იმ მრავალ სურათებს შორის, რომელიც გადმოგვცემს ოქტომბრის რევოლუციის გენიალური ბელადის ამხ. ვლ. ლენინის სახეს, ფიგურას სხვადასხვა მომენტებში, ცნობილია ერთი ასეთი სურათი წითელ მოედანზე ვლ. ლენინი, სვერდლოვისა და სხვა ამხანაგებით გარშემორტყმული იტყობება მალა ცისკენ?

მილიონ მშრომელს უნახავს ეს სურათი ილიჩი ჯიბეში ხელზე ჩაღვნილი გასცქეროდა არა ესკადრი წყობილი მშვიდად იტყობება, მაგრამ ძნელად თუ ვინმე იტყვის თუ რას შესცქერის ლენინი. ჩვეულებრივ ამბობენ, რომ ლენინი გასცქერის ქალაქის თავზე ცაში მოცურავე თვითმფრინავთა ესკადრილებს, ეს ნაწილობრივ მართალია და ნაწილობრივ არა.

ლიებს და არც ესკადრილიას, არამედ ერთად-ერთ თვითმფრინავს, რომელიც მონაწილეობას იღებდა ოქტომბრის რევოლუციის პირველი წლის თავზე 7 ნოემბერს 1918 წლის ალღუმზე.

ლენინი სხვებთან ერთად გამოსული ოქტომბრის რევოლუციის წლის თავის ალღუმზე სადღესასწაულოთ სიხარულით შესცქერის თვითმფრინავს, რომელიც ქალაქის თავზე დაფრინავდა. ან როგორ შეიძლებოდა ამას არ გამოეწვია სიხარული, თვითმფრინავი გამარჯვების რწმენას ნერგავდა მაყურებელში რადგან ჯერ კიდევ სამოქალაქო ომის ცეცხლი ტრიალებდა, ჯერ კიდევ რევოლუციას მეფის თეთრგვარდიელი გენერლებისაგან საფრთხე მოელოდა. პროლეტარიატი დღესასწაულობდა მტა-

რვალებზე თავის გამარჯვების პირველ წელს. ეს სიხარული აღბეჭდილია სწორედ ლენინის სახეზე. თუ რას შესცქეროდა ამ სურათზე ლენინი. გამოირკვა ეს ამბავი სრულიათ შემთხვევით. რუსეთის ავიაციის „ბაბუათ“ წოდებულ მფრინავი ბორისი როსოვსკის 25 წლის საავიაციო მოღვაწეობის სადღესასწაულო ზეიმის დროს.

ერთ-ერთმა ძველმა ბოლშევიკმა ამხ. აროსევმა თავის მისასაღმებელ სიტყვაში გაიხსენა ოქტომბრის რევოლუციის პირველი წლის თავი და ჩვენი ავიაციის ამ „ერთეულის“ ამ-

ბავიც. თვითმფრინავს მართავდა ლურმე ამხ. როსოვსკი, ერთადერთ მგზავრად იჯდა მასში ამხ. აროსევო, რომელიც გაფრენის დროს უფრო მოწოდების ფურცლებს უკრიდა ქალაქის თავზე.

წითელ ავიაციას იმ პერიოდში ყავდა ძალზე ცოტა თვითმფრინავები, რომელსაც ხუმრობით „კუბოებს“ ეძახდნენ უმეტეს შემთხვევაში. ეს თვითმფრინავები სამოქალაქო ომის ფრონტებზე იყო და ამკარაა ისინი ალღუმში მონაწილეობას ვერც მიიღებდნენ ლენინი შესცქეროდა იმ ერთად-ერთ თვითმფრინავს, რომელსაც მართავდა როსოვსკი, რომელსაც ლენინი „ავიაციის კომისარს“ უწოდებდა.

16 წლის წინათ ოქტომბრის დღესასწაულზე ქ. მოსკოვში მონაწილეობას იღებდა ერთად-ერთი თვითმფრინავი. თუ რა დიდად წაესულვართ წინ ამას ამტკიცებს ოქტომბრის რევოლუციის 17 წელი; როცა არა თუ მარტო ქ. მოსკოვის თავზე არამედ საბჭოთა ყველა ქალაქების თავზე მერცხლებივით დაფრინავდნენ უამრავი თვითმფრინავები.

ჩვენი—საბჭოთა ავიაციის გამოცდისა და გამარჯვების ტრიუმფს წარმოადგენდა ჩელუსკინელთა გადარჩენის ეპოპეია. ჩვენი თვითმფრინავები და მისი მართველი ავიატორები ამყარებენ მსოფლიო რეკორდებს. განა უდიდეს წინსვლას არ ნიშნავს თუნდაც მფრინავი ამხ. გრომოვის გადაფრენა? ჩვენვე ქვეყანაში გაკეთებული თვითმფრინავით ამხ. გრომოვმა გადაფრინდა 75 საათის განმავლობაში ჩამოუფრენლად 12,411 კილომეტრი.

ეს კი მსოფლიო რეკორდია. ეს ოქტომბრის რევოლუციის წინსვლისა და გამარჯვების მაჩვენებელია.

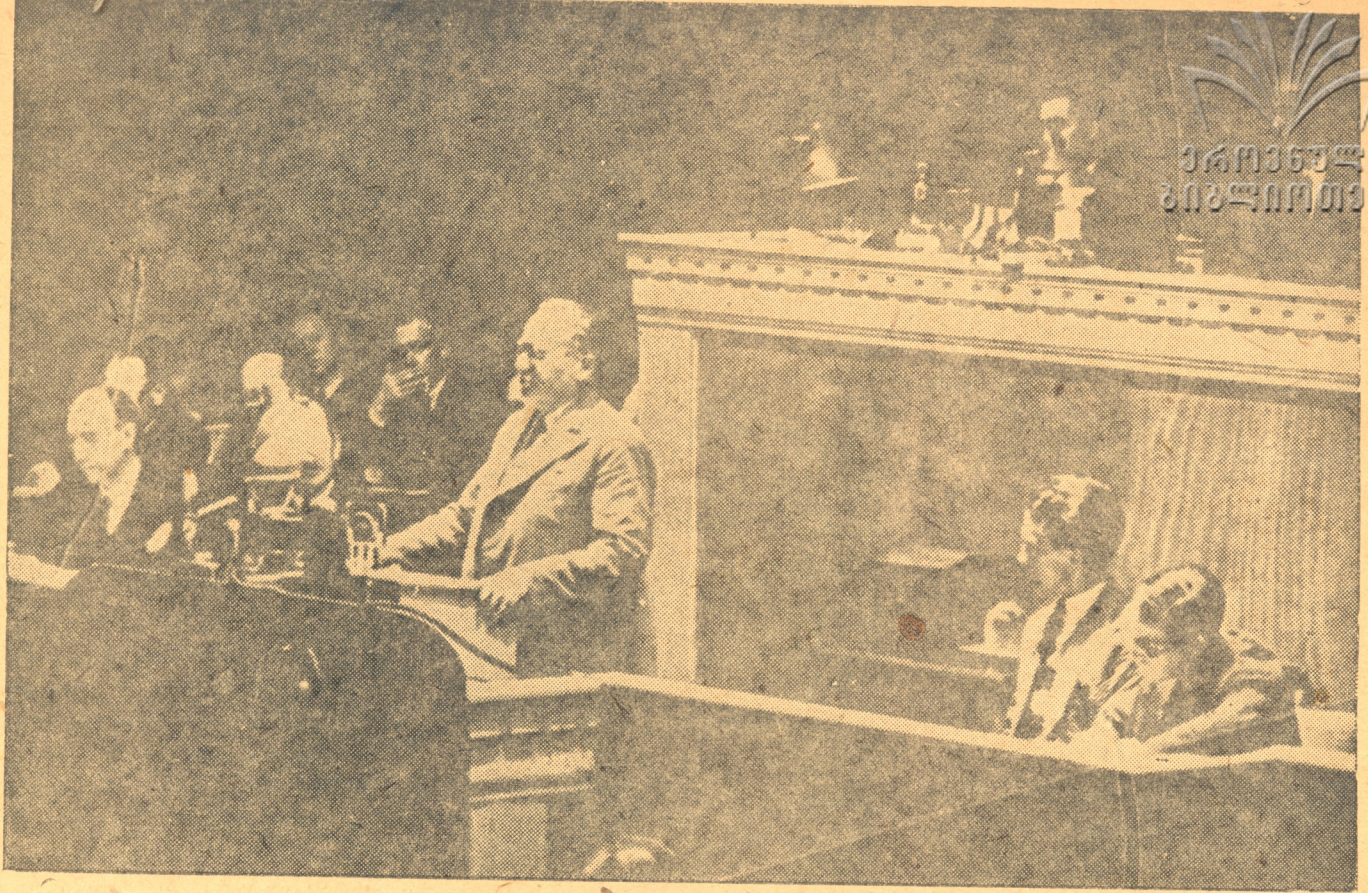
თუჯის ჩამომსხმელი გობონა

ნიპოლოზ უსაკაძე

არის რაღაც ღრმა მის ლურჯ თვალებში სულ უსაზღვროთ და, მიუწვდომელი, გასაოცარი გმირულ ხალისით დიდ საწარმოო ომის მდგომელი. ღუმელებს შორის სად მდნობარ თუჯის გავარვარებულ სითხის კაშკაში აქრობს დაზვების ელვარ სილურჯეს მუწამულ სხივთა ანარეკლ შარში.

მდნობარ ლითონით ანთებულ ფონზე სჩანს მისი სახე აწითლებული, სადაც ბრინჯაოს ბორბლების ღერძზე ღელავს ღვედები აწივლებული. და ეხაზება სასტიკი ნდობით გამჭრიახობით დასერილ შუბლზე ჩამოსასხმელი მანქანის ფორმის ანაბეჭდები აზრების შუქლზე.

ის შეუცვლელი გმირი ქალია ჩამომსხმელ ცეხის წითელი დაფის, მთელი დღეები ცეცხლის ალშია ავტურისფერი ტყავის წინსაფრით შეჭრილ ოქროსფერ ხშირ დალალებით დადის, თუჯს ადნობს და ტემპებს უსწრებს, მისი ცოცხალი ლურჯი თვალები გავს კომკავშირულ ბილეთის ფურცლებს.

ამხ. ლიტვინოვი ერთა ლიგაში. ამხ. ლიტვინოვი ამბობს სიტყვას ანსანბლის ტრიბუნიდან.

ბ. მებუკა

ქოლა ლომთათიძის გამოუყვანებელი ხერილიდან

გამოჩენილმა ბელეტრისტმა ქოლა ლომთათიძემ თავისი სიცოცხლისა და მწერლობის უკეთესი დრო ციხეში გაატარა და იქვე აღმოხდა თავისი ტანჯული სული 1915 წ. 4 ნოემბერს.

ქოლა, როგორც მეორე სახელმწიფო სათათბიროს წევრი, სათათბიროს გარეკვის შემდეგ 1907 წ. დააპატიმრეს და ხალხის შეიარაღებულ აჯანყებისაკენ მოწოდებისათვის სოციალდემოკრატიულ ფრაქციის წევრ 55 დებუტატთან ერთად მიუსაჯეს ხუთი წლის კატორღა, მაგრამ ვინაიდან ქოლა ქლიქით იყო დაავადებული და მას არ შეეძლო საკატორღო მუშაობის ატანა. ეს სასჯელი შეუცვალეს 7 წლისა და 6 თვის ციხეთ.

ქოლას თავის სასჯელს მარტო ერთ ციხეში არ ახდრიებდნენ და მან მოიარა რუსეთისა და საქართველოს ყველა მნიშვნელოვანი საპატიმროები (პეტერბურგი, მოსკოვი,

ხარკოვი, სევასტოპოლი, ბათომი, ახალციხე, მეტეხი). სასაჯელის მოხდის შემდეგ სასამართლოს განაჩენით ის მოათავსეს ჯერ ასტრახანის დავრდომილთა თავშესაფარში, და შემდეგ სარატოვში.

ციხეებში მას უხდებოდა მეტად მძიმე პირობებში (ცხოვრება, რაც საუკეთესოდ სჩანს ერთ მის წერილიდან, რაც დღემდის მწერლის ბიოგრაფებისათვის სრულიად უცნობი იყო.

დაპატიმრებული ქოლა ლომთათიძე სევასტოპოლის ციხიდან 1908 წ. უგზავნის სახელმწიფო სათათბიროს სოციალ დემოკრატიულ ფრაქციას შემდეგი შინაარსის წერილს.

...პირველად არ არის, რომ ვზივარ საპატიმროში, პირველად არ არის რომ მესმის და ვხედავ, თუ რა ხდება ციხის აედლების იქით, მაგრამ ის, რაც დღეს აქ ხდება, იმდენად არაჩვეულებრივია, რომ მისი მარტო

მოგონებაც კი თავისი საშინელებით მაქვავებს და ენას მართმევს.

ყველაფრის დაწვრილებით მოყოლა შეუძლებელიცაა და არც შემიძლია, ვინაიდან ძალზე ავად ვარ, თავბრუ მესხმის და დიდი ხნით წერას ვერ ვუძლებ. მაგრამ მიხდა ავიწეროთ მხოლოდ ერთი რამ, მიხდა მოვწეროთ თუ როგორი გარემოცულებაში და როგორი სახით ხდება სიკვდილით სასჯა ჩამოხრებით. სიკვდილის სასჯელი კი ძალიან ხშირია. ჩემი აქ ყოფნის დროს 1907 წ. მაისის ბოლო რიცხვიდან) სიკვდილით დასაჯეს 70 კაცზე მეტი სხედან და სიკვდილით დასაჯის განაჩენის მოლოდინშია 15 კაცი, ბოლო ასეთი განაჩენის მომლოდინება 90 კაცი. ეს მხოლოდ ამ სესიონში. თაჟრიდის გუბერნიის ყველა სასამართლოში მიცემულთა საქმე სევასტოპოლში ირჩევა, ამიტომ გუბერნიის ყოველ კუთხიდან ყველა სიკვდილით სასჯელ მი-

სჯილები (სმერტნიკი) აქ მოყავთ და აქ სჯიან მათ.

ჩამოხრჩობა ხდება საავტომობილო ეზოში, ჩემი ფანჯარიდან 7 ნაბიჯის დაცილებით. ეშაფოტის დადგმას იწყებენ ახალგაზრდა მსხლის ხის ძირში საღამოს 6 საათიდან და ამ ხნიდან თვით გათენებამდე მიხლება ფხიზლად ყოფნა (კეთილინება და დაძინება) და ყოველივე ამის განცდა. უშუალო მოწამე ვხდები ამ საშინელების, უძლიერესი განხლებით თავს ვახეთქებ კედლებს, ვივინები ვყვირი, ვარახუნებ და მესმის დარავჯთა და ინგუშ პოლიციელთა ცინიკური მოძახილები, რომლებსაც მეთათურობს პოლისმეისტერი და რომლითაც სავსეა მთელი ეზო.

სიკვდილით სასჯელ მისჯილები განაჩენ შესრულების მოლოდინში სხედან რამდენიმე თვეობით და ყოველ სამსახურს ელოდებიან რომ მათ გაიყვანენ. ამიტომ ისინი გათენებამდე არ წვებიან დასაძინებლად და მხოლოდ დილას არაქათ გამოლეთუნნი და დამტვრეულნი ეცემიან როგორც მკვდრები და სძინავთ მთელი დღე. დერეფანში პატარა ხმაური, დერეფნის მეთვალყურის ნაბიჯები და ხარების რეკა იმათ წამოყრის მოგონებებიდან და მთელ ესმის მათი არ აღამიანური ხმით ძახილი: გვიშველეთ უნდათ ჩამოახრჩონ, გვიშოლეთ. იღვიძებს მთელი ციხე. იქმნება ხმაური, ყვირილი, კარებზე ხახუნი. საღამო კამერაში გაისმის დაკრძალვის მარშის სიმღერა, საღამო ყვირიან: მშვიდობით, მშვიდობით. ასეთი ალიაქოთის და სირბილის შემდეგ ციხეში ცხადდება სააღყო წესები. დერეფნებში შემოყავთ ვინტოვკიანი ჯარისკაცები თოფებზე ტყვიებს აწყობენ, გაისმის ბრძანება „როგორც კი ხმაური გაიგონოთ ესროლეთ“. მაგრამ შემდეგ ირკვევა, რომ დღეს არავინ არ ჩამოუხვრჩიათ. ეს ასე მხოლოდ მოეჩვენათ მათ. ძილი უკვე აღარ შეიძლება. ადმინისტრაცია კამერის კარებს აღებს და იწყებს წესრიგის დამყარებას, იწყება ცემა, ხმაურობის ჩახშობის მიზნით მათ უხვევენ პირს, იგინებიან სამ სართულიანი საგინებელი სიტყვებით, ართმევენ ქვეშავეებს, საპონს, შაქარს თუთუნს და სხვ., მაგრამ აი ნამდვილად ხდება სიკვდილით დასჯა.

ეს ცხადია სალამოიდანვე, ხედავთ როგორ შემოაქვთ კუბოები, კუბოების რიგების მიხედვით ვარკვევთ თუ რამდენი კაცი უნდა ჩამოხრჩონ დღეს. შემდეგ მიდის პოლიცია ინგუშები, ისინი დგებიან ციხის ეზოში და დერეფნებში, საიდანაც გესმის ხმა მიკმედილი ბრძოლა, ყვირილის სახით, სჩანს სასჯელ მისჯილისათვის ჯერ კიდევ ვერ აუკრავთ პირი ისე როგორც ეს საჭი-

როა. ადებენ სასჯელ მისჯილის კამერებს, რამოდენიმე კაცი მიესვენას. ერთ მათგანს უკავია ბალიში პირის ასაკრავად, სასჯელ მისჯილიც მზადია, ის უბრძოლველად არ ნებდება მათ, მაგრამ მას არაფერი არ გააჩნია და დიდხანს არ შეიძლება წინააღმდეგობის გაწევა. ყვირილი უკვე აღარ ისმის, მხოლოდ ღმურა და ხრიალი.

გასამოს ჩაქოჩის ხმა, დამნაშავეს ბორკილებს ხლიან, მაგრამ ხელებს ისე მაგრად უკრავენ რომ სისხლი სდის, უკრავენ ფეხებსაც (სცემენ შეუჩერებლად (ხმაურობისაგან უზრუნველყოფილი ხარ, ხელით გამოყავთ კანტორის ბნელ ოთახში და ავღებენ იატაკზე, სადაც ის სწევს შანამდი, სანამ ეშაფოტს გააწყობდენ. იდიის პროკურორი და ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლები. ამ დროს აგებენ ეშაფოტს ეს უკვე ჩემი ოთახის წინ არის, ზედამხედველებს მიაქვთ ბოძები და ეშაფოტის სხვა ნაწილები. საავტომობილოდან გამოაქვთ შკაფი, რომელიც სასჯელ მისჯილისათვის ფეხის შესადგომით იყენებენ. (შკაფზე სდგამენ პატარა სკამს, მასზე გააჩერებენ დამნაშავეს, შემდეგ ფეხიდან ვამოაცილიან სკამს და დასასჯელი დაიწყებს ქანაობას შკაფის თავზე ეშაფოტთან მოდის პროკურორი და კითხულობს განაჩენს. ციხე ამ დროს ხმაურობს, იმდერიან დაკრძალვის მარშს, მიმობიან ჯარის კაცები. გაისმის ბრძანება. ყველაფერი ეს დამნაშავეში იწვევს სურვილს სიცოცხლისა, მას უნდა იცოცხლოს რათაც უნდა დაუჯდეს, ის მუხლებზე დაჩოქილი ტირის, ევედრება ცდილობს რა მოიწვევს ხელების დასაბოცნელად, პროკურორი, ექიმი, მღვდელი, მათ ზურგს აბრუნებენ, ციხის მოსამსახურეები გესლიანად ხარხარებენ დამხედვით სიკვდილი არ უნდათ, არ უნდათ, არ უნდათ“. მოდის ჯალათი და მხარზე ხილს ადებს, ის თავს ჩაქინდრავს, დაიკვება, მისცვივდებიან ზედამხედველები წამოაყენებენ, ის ფხარკალობს, ფეხებს აქნევს, ღმურს, ღმურს.

ჰო, საშინელებაც, არასოდეს, არასოდეს მსგავსი რამე არ მინახავს მე არ დიცი ვინ ყმუის ასე, ამ ყმუილში აღამიანური არაფერია, მაგრამ არც პირუტყვივითა ის. მე მინახავს როგორ კლავენ ძროხას, ცხვარს, ღორს, ისინი ღმურს მაგრამ ისე, ეს სულ სხვა რამეა...

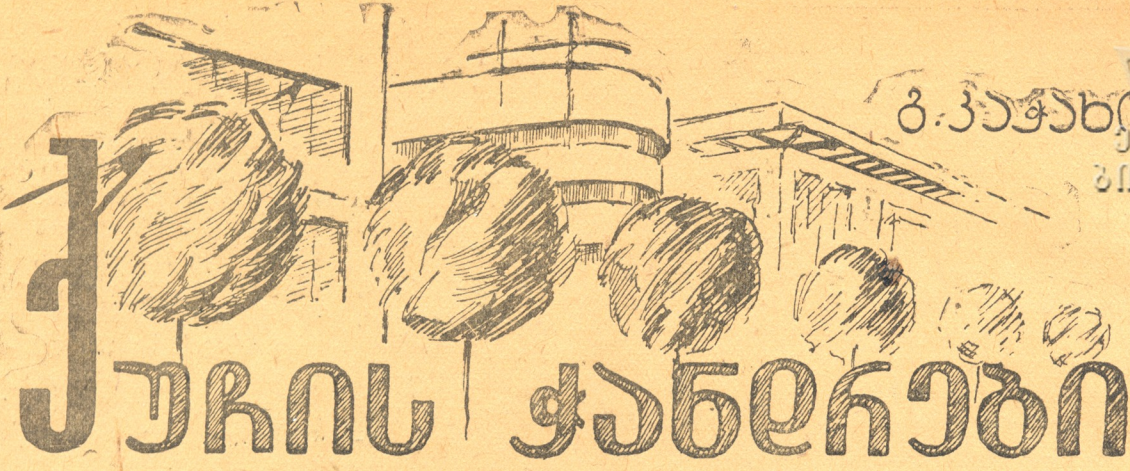
მათ რამდენჯერმე კიდევ ცემით უმასპინძლებიან, დიდი ააჭირებით მიათრევენ, რამოდენიმე მიათრევენ და უკვე ბაწარზე რაღაცა კი დია, რაღაც ქანაობს. სხვა მისჯილები ხედავენ ყოველივე ამას. ყველაფერი ესმეორდება მათხედაც.

მისჯილისადმი ასეთი მომხარობა იმდენად ჩვეულებრივი ვახდებ, რომ ერთმა ანარქისტ - კომუნისტმა, ენემ სინკოვმა, რომელიც მისჯილი ქონდა სიკვდილით სასჯელი, მიმართა სასამართლოს პრეზიდენტს და ყველა იმათ ვინცა მისჯილთხოვნით, რომ მას, სინკოვს, ჩამოხრჩობის წინ არ სცემონ და თავის მხრივ პირობას იძლევა, რომ ჩამოხრჩობის ადგილას მივიდეს წყნარათ, არავის არ გამოემშვიდობოს და არც არავის წინააღმდეგობა არ გაუწიოს. თავმჯდომარე შეპირდა თხოვნის დაკმაყოფილებას და შეპირება როგორც სჩანს შესრულებულ იქნა კიდევ.

იყო ასეთი შემთხვევაც, სიკვდილით დასჯა მიუსაჯეს გისმეს საზანოვს, რომელთანაც კიდევ აჯდა ოთხი სიკვდილ მისჯილი. ერთ დამეს მიდიან მათთან ადებენ კამერი კარებს და მიყავთ სამი, რომელიც უნდა ჩამოახრჩონ. მაგრამ შეეშალათ სახელები და იმ ერთს მაგივრად, რომელი უნდა წაეყვანათ, ეცნენ საზანოვს. ის შეეცადა განეცხადებია რომ ის, ის არ არის, მაგრამ ამ დროს აუტრეს პირი წამოაქციეს მიწაზე, გაუტრეს ხელები უკან, რამოდენიმე კაცი ზედ შეახხდა და სანამ ფეხებიდან ბორკილებს შეხსნიდენ, სკემდენ. წაიღეს კანტორაში, დააგდეს ბნელ ოთახში მიწაზე და გააჩერეს დამის პირველ საათამდე. დამისპირველ საათზე მიათრიეს ეშაფოტთან და მხოლოდ აქ მიეცა მას შესაძლებლობა განეცხადებია, რომ ის სულ სხვა არის. აღმოჩნდა „შეცდომა“, დააბრუნეს უკან, მოიყვანეს ნამდვილი დამნაშავე და ჩამოახრჩვეს. საზანოვს შემდეგ სიკვდილით სასჯელი შეუტევალეს სამუდამო კატორღათ. ის გათეთრებულიყო ძალიან დიდხანს.

ვინმე ჯოხტი, სიკვდილით სასჯილი, ავთ იყო ტიფით, სიციხე ქონდა 40 გრადუსი, დაიყვანეს ქვედა საცვლებ ამარა და უგრძობელ მდგომარეობაში ჩამოახრჩვეს და ყველაფერი ეს ხდება ჩემი თანჯრების წინ. მე ეცდილობდი მივჩვეოდი ადრე საღამოს ექვს საათზე დაწვოლას და დამინებას, მაგრამ როგორც სჩანს მიზანს ვერ მივახწიერადგან როგორც კი დაიწყებენ ეშაფეტის დადგმას, ზოიამხედველი პ(ოსტავოი) დამირაკუნებს კარებს და მათრთხილებს ჟანჯარასთან არ მიხვიდე თორემ გესვრიან და სასამართლოს გარეშე გაგზავნიან იმ ქვეყანაშიო.

ეს წერილი ჩვენ მოგვყავს ს. უშე როვირის შრომიდან: სიკვდილით დასჯა მეფის რუსეთში. როგორც მკითხველი თანახმად წერილი არ უნდა იყოს სრულიად მოყვანილი.

ქუჩის ჭანდრები

ეს გაშლილი მწვანე ქუჩა
 კეთილშობილ განცდებს გვაძლევს;
 თვალიც ხარბად ეწაფება
 შენობების გასწვრივ ნაძვებს.
 იერიში მიაქვთ ცისკენ
 ახალგაზრდა ლამაზ ჭანდრებს.
 ამ ჭაბუკებს ღამით სძინავთ,
 იღვიძებენ დილით ადრე.
 მაშინ ყველა, სათვითაოდ,
 მკლავგაშლილი ხედება მნათობს,
 იჭერს შუქს და თანვე ცდილობს
 მზის პატრონი იყოს მარტო.
 კენწვროებს დაარხევენ,
 დაიწყებენ ერთად შრიალს,
 იმღერებენ და ტოტებზე

სათვითაოდ კვირტს გაშლიან.
 დაჩრდილავენ ქუჩის ხავერდს,
 ბალახებით მჭიდროდ ნაქსოვს...
 კარგებია ეს ჭანდრები,
 მე ბავშვობა მათი მახსოვს:
 სხეულს ძლიერს იმაგრებდენ,
 გიჟი ქარი როცა ქროდა.
 პატარები იყვნენ ძლიერ
 და ფოთლებიც ცოტა ჰქონდათ.
 დიდი უბნის დიდ ხმაურში
 ძლივს ვამჩნევდით, იდგენ ყუჩად...
 როგორ მალე გაიზარდნენ,
 დაგვიმშვენეს ფართო ქუჩა!
 ალავ უცხო ბუჩქებია,
 ზაფხულის თუ ზამთრის გამძლე,

ამ გარემოს ამ ქალაქში
 ხეივანის ფერი აძევს.
 მოდით, დატკბით, აქ ყოველთვის
 საამოა ფიქრი, გავლა,
 ტოტებიდან ბელუტების
 გადაფრენა, გადაძალვა!
 ვუთხრათ რამე კაცის შრომას,
 ერთმანეთს... და თუნდაც ჭანდრებს,
 დღეს რომლებიც მზის ამოსვლის
 მოლოდინით დაიტანჯენ.
 გავაყოლოთ თვალი ასფალტს
 ბეტონივით მკვრივს და გამძლეს...
 ეს გაშლილი მწვანე ქუჩა
 კეთილშობილ განცდებს გვაძლევს!

კულტურული მემკვიდრეობა და კლასიკოსების შესწავლის პრობლემა

ბ. კაკაბანიძე

კარლ მარქსი თავის წერილებში
 პ. ანენკოვისადმი იძლევა გარკვეულ
 მითითებას, თუ როგორ უნდა გამოყე-
 ნება ისტორიულ წარსულში შექ-
 მნილ ღირებულებებს: თითოეული
 საფეხური ისტორიული განვითარე-
 ბის, მისი საწარმო ძალების და კულ-
 ტურული მდგომარეობის შედეგია
 მთელი ისტორიული ვითარების; ის-
 ტორია არსებობს მხოლოდ როგორც
 ჯაჭვი სოციალური ფორმაციების,
 რომლის თითოეული რგოლი აუცი-
 ლებელია მთლიანობის არსებობისა
 და ვითარებისათვის.
 ამიტომ იყო ამხ. ლენინი, რომ
 იარე გულმოდგინეთ და მკვეთრად
 ურჩევდა კომუნისტურ ახალგაზრ-
 დობას წარსულის შესწავლას, ისტო-
 რიული მემკვიდრეობის დაპატრონე-
 ბას, ისტორიულ ღირებულებათა და
 სიმდიდრეთა გაგებას; სოციალისტურ
 კულტურა მისაძლებელი გახდა
 როგორც შედეგი მთელი ისტორიული
 განვითარების და ის, რინც ამ კულ-
 ტურის არეშია მოჩვეული, უნდა
 იყოს მცოდნე იმის, თუ როგორ მოვი-

და ვაცობრიობა თანდათანობით,
 ბრძოლით, წვალებით, წინააღმდეგო-
 ბობათა ვითარებებით ისტორიის დღე
 ვანდელ ეტაპადე.
 საქ. კ.პ. (ბ) ც.კ. დადგენილება
 შოთა რუსთაველის შესახებ ორგა-
 ნიულად გამომდინარეობს მარქსის-
 ტოლ-ლენინურ სოფლგაგებიდან, მის
 პრინციპებიდან: ეს დადგენილება არ
 არის შემთხვევითი მოვლენა და თა-
 ვისი ისტორიული გამოსახულებით
 მაჩვენებელია იმის, რომ კომუნისტურ
 პარტია ყველაფერს აკეთებს თა-
 ვის დროზე; სოციალისტური კულ-
 ტურა გაშლილი ინტელექტუალთა, კო-
 ლექტიური მეურნეობის მძლე ფორ-
 მებით, თავდაცვის უძლიერესი ია-
 რალებით, იძლევა სრულ საშუალებას
 მეცნიერებისა და ხელოვნების განვი-
 თარებისათვის.
 კულტურულ მემკვიდრეობაში, რო
 მელიც მიაღო გამარჯვებულმა პრ-
 ლეტარიატმა ოქტომბრის რევოლუცი-
 იის შემდეგ, მხატვრული ლიტერა-
 ტურის კლასიკოსებს საპატიო ადგი-
 ლი უკავიათ. ბურჟუაზიული გენოფ-
 ნების ერთ-ერთი თვალსაჩინო ესთე-

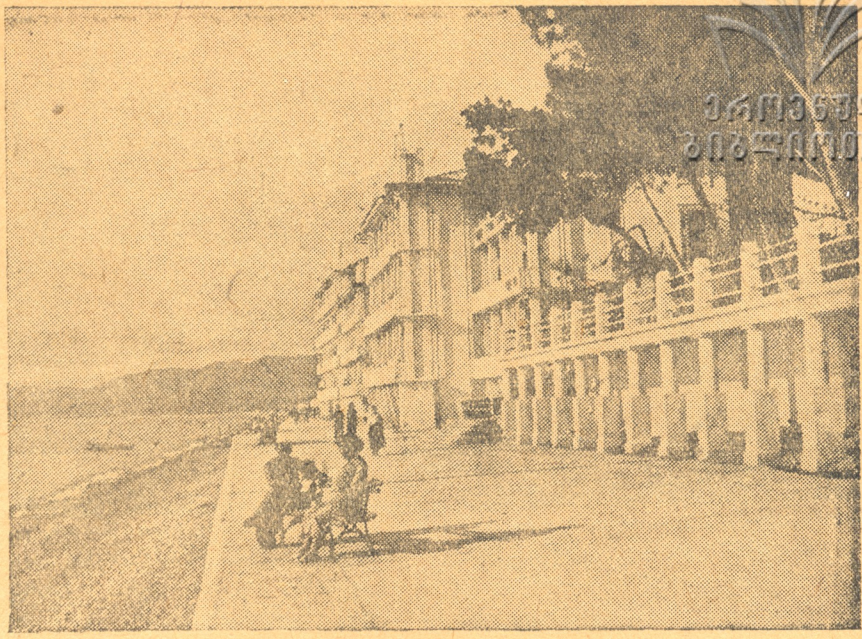
ტიკოსი ამბობს: „კლასიკოსი ისეთი
 მწერალია, რომლის სახელს ყველა
 ახსენებს და რომლის ნაწარმოებს კა-
 ცი არ კითხულობს“.
 ეს ერთგვარი ირონიით ნათქვამი
 სიტყვები ბურჟუაზიულ სინამდვი-
 ლეში გამოსახავს სრულ ჭეშმარიტე-
 ბას: ბურჟუაზია იქამდე მივიდა, რომ
 ომსა და დაუნდობელ ბრძოლას უც-
 ხადებს აზროვნებისა და მეტყველე-
 ბის, მრავალ წარმოადგენლებს; ბურ-
 ჟუაზია დღეს ფაქტიურად ებრძვის
 მეცნიერებასა და ხელოვნებას, უარ-
 ყოფს მათ ღირებულებებს, ცდი-
 ლობს თავი შეეფაროს ეკლესიას, ნა-
 ტურალურ მეურნეობას, პრიმიტივო-
 ბას.
 სულ სხვა მდგომარეობაა საბჭოთა
 რესპუბლიკებში: აქ ჩვენ ვხედავთ
 უდიდეს პატივისცემასა და დაფასე-
 ბას მეცნიერებისა და ხელოვნებისას;
 „ვეფხვის ტყაოსანი“, რომელიც სა-
 უკუნეთა განმავლობაში იდევნებოდა
 სამღვდელოების მიერ, რომელსაც
 კითხულობდა თავის გასართობად ფე-
 ოდალური არისტოკრატია, დღეს ის-
 წავლება არა მარტო უმაღლეს სა-

სწავლებლებში, არამედ მუშათა ფა-
კულტეტებსა და პროფ-კურსებზე.
პროლეტარიატი იჩენს უდიდეს სიყ-
ვარულს ხელოვნებისა და ლიტერა-
ტურისადმი; პროლეტარიატი აფა-
სებს აზროვნებისა და მეტყველების
ოსტატებს; მათ საფლავებს ამშვენებს
ძეგლებით და ბალებით, მათ ნაწე-
რებს სწავლობს გულმოდგინეთ, ინ-
ტერესით, სიყვარულით, გატაცებით.

შორეული წარსულის მეცნიერუ-
ლი შესწავლა, ფირდოუსის, რუს-
თაველის, ჰეგელის, გოეტეს იუბი-
ლეები, აზროვნებისა და მეტყველე-
ბის დიადი მიღწევების გამოვლენა,
ცხადყოფა და განხარისხება სოცია-
ლისტური კულტურის თვალთახედ-
ვით, ტიტანიური ბრძოლა ყველა-
ფრის წინააღმდეგ, რაც ადამიანს ჩა-
გრავს და შემოქმედების საშუალებას
არ აძლევს—აი რა ახასიათებს საბჭო-
თა კულტურის მიმდინარე ეტაპს და
რაც წარმოადგენს დიდი სტალინის
ბრძნული პოლიტიკის ნაყოფს, რეა-
ლურ შედეგს.

ლიტერატურის კლასიკოსებისად-
მი ყურადღება რეალური განადგებაა
ლენინის ანდერძის—სოციალისტური
მოდემები დაეუთლონ, დაეპატრო-
ნონ იმ სიმდიდრეს, რომელიც შეუ-
ქმნია კაცობრიობას და რომელიც
წარმოადგენს ჯომეჩნიერეს ფორმებს
ადამიანურ ხერხებისა და შემოქმედე-
ბისას.

თავისი სიყვარულით და ყურად-
ღებით კლასიკოსებისადმი კომუნის-
ტური პარტია ავალებს მეცნიერებასა
და ხელოვნების მოღვაწეებს თავიანთ
მუშაობაში იხელმძღვანელონ მარქს-
ლენინ—სტალინის მითითებებით:
მარქსისტული სოფლებდვა ქვეყნის

ს.ჩ.ა. ზღვის პირზე მდებარე ბულ ვარი სასტუმრო რივერას წინ.

იღებს—როგორც პროცესს, როგორც
ვითარებას, რომელიც მუდამ წარმო-
ადგენს გარკვეულ ფორმას ერთმან-
ეთის მოწინააღმდეგე ძალებისას; ლი-
ტერატურაში გაშლილია სწორედ ამ
მოწინააღმდეგე ძალების ბრძოლა
ერთმანეთთან და ამიტომ ყოველი
ძლიერი ლიტერატურული ნაწარმოე-
ბი წარმოადგენს ერთგვარ ფორმას
სოციალური ფსიქოლოგიისას. იშვი-
ათი სიმკვეთრით უწოდა ამხ. სტა-
ლინმა მწერლობას სულის ინჟინე-
რობა: გაივლიან წლები, საუკუნეები
და მეცნიერებას შერჩება ეს მშვენი-
ერი თქმა, რომელიც სიფრთხილეს
ავალებს ყველას, ვინც უახლოვდება
ლიტერატურას.

კლასიკოსის შესწავლის პრობლემა
არის პრობლემა შემოქმედების ფსი-
ქოლოგიის და სოციოლოგიის: ვინც
საფუძვლიანად გერ ეტყვევა მარქსი-
სტულ სოციოლოგიასა და შემოქმე-
დების ფსიქოლოგიაში, ის კლასიკო-
სებს ვერ შეისწავლის და კლასიკურ
ნაწარმოებს ვერ გაიიზს. მარქსისტუ-
ლი შესწავლა ლიტერატურული ნაწა-
რმოების უსათუოდ გულისხმობს ფსი-
ქოლოგიურ-სოციოლოგიურ კლასიკო-
რიგ მომენტების ამოკითხვას, გაგე-
ბას, გამორკვევას: ყოველ კლასი-
კურ ნაწარმოებში მოცემულია ადა
მიანური განცდები ყოველდღიური
არსებობისა და ნივთებთან ურთიერ-
ობისა; სიყვარული, სიძულვილი,
გატაცება, მწუხარება, სევდა, იმედი,
უიმედობა—ერთი სიტყვით მთელი
შინაარსი სულიერი განწყობილების,
რომელიც გვივლინება კლასიკურ
ლიტერატურაში; გასაგები გახდება
მხოლოდ მაშინ, როდესაც დაყვანილ
იქნება მეცნიერული კვლევა-ძიებით
სოციალური თეორიისა და საპარო-
ტულ სიტუაციამდე. კლასიკოსების

შესწავლაში ჩვენთვის უაღრესად
ძვირფასია შევიტყოთ რა პირობებ-
ში, რომელი სოციალური ფორმაცი-
ის დროს როგორ იყო მომართული
ადამიანი თავისი აზროვნებით და მე-
ტყველებით, თავისი სახეებით და
ემოციებით. ადამიანი ისტორიის
პროდუქტია და კლასიკური ლიტე-
რატურის დიდი ღირებულება იმაში
მდგომარეობს, რომ მასში ნათლად
გამოსახულია ყოველივე, თუ რო-
გორ შემოდის ისტორია თავისი სი-
ტუაციებით, კლასთა ბრძოლით ოთუ-
ლი სოციალური ფორმაციებით ადა-
მიანში და როგორ გადის ადამიანი-
დან; ადამიანი გრამაფონის ფირფი-
ტა არ არის: მისი სულიერი ცხოვრე-
ბა წარმოადგენს ნამდვილ ქარიშ-
ხალს და ეს ქარიშხალია, რომ იხე-
დება ვერე გამჭვირვალედ კლასიკო-
სების შემოქმედებაში, გაშალეთ
„ვეფხისტყაოსანი“, გურამიშვილის
ისტორიული ლექსები, ბარათაშვი-
ლის ფილოსოფიურ ლირიკა, ჭავჭა-
ვაძის, ყაზბეგის და ვაჟა-ფშაველას
მოთხრობები: თქვენ იგრძნობთ ქვეყ-
ნად სიამაყეს ადამიანური არ იებობი-
სას და თავისებურ სურვილს გაბრ-
ძოლებისას იმ სახეებისა და ემოციე-
ბის მიმართებით, რომლებიც წარმო-
ისახებიან თქვენში: წარაჩახვიან
არც იმ აფეყობიან ადამიანთა მათი
გარემოცვანი, ბრძოლენა და ინტე-
რესები, საქმეები და ცხოვრების პი-
რობები, სოციალური და კოსმოსური
მოვლენები; იწყება აქტივიზაცია
თქვენი მეობის და ავტორთა ერთად
მიიღებით გარკვეულ მიზნისაკენ —
შედინებთ ისტორიისა და საპაროს
სიღრმეებში მთელი თქვენი არსებით.
კლასიკური ლიტერატურა ესთე-
ტიური აღზრდის უდიდესი ბარალია.

პოლიტგაბარეპელი რეიდში.
სურათში: სოფელ ანაგის კოლმე-
ურნები ეოდულობენ პოლიტგაბარეპლის
სავაჭროში საქონელს.

ბუნებრივი სოსადავი

მთელი საბჭოთა კავშირი აღფრთოვანებით და აღტაცებით უმზერს და უსმენს სასწაულოთმომქმედი ეკრანის რუხვ სიერცეს და სმებს.

მაყურებელთა მილიონები სულგანაბული მიყვებიან მათ თვალწინ გადაშლილ ამბების გმირობას და ლირიკას. მამაცთა სიგიჟეს უმღერიან და მოწიწებით იხრებიან მათ წინაშე. გული ინთება ბოლშევიკური გმირობის პათოსით, რევოლუციური თავდადებით და შიშობების შესრულების სურვილით, თვლები ბრწყინავს, მოხუცს და ახალგაზრდას ერთნაირად უშიშმდება სულისთქმა. პატივცემული აკადემიკოსები, რომელთაც ისე გაატარეს კინოს თითქმის ნახევარი საუკუნის დადუმებული არსებობის ხანა, რომ ერთხელაც არ გადაუბიჯებიათ დიადი მუნჯის ზღურბელზე, ფეხი შეადგეს მასში შხოლოდ ახლა, როდესაც იგი აქმინდა, აგროუხუნდა და ყველაფერი აავსო მწყობრი მეტყველების მელოდიით და მუსიკის ურთულეს ხმოვანებით.

ისინი, ვინც არაფერს სცნობდა მოსკოვის სამხატვრო თეატრის ვარდა, და ისინიც შეიერხოდნენ ვარდა, რომ არაფერი სწამდათ, ახლა პირველად შეთანხმდნენ კინო დარბაზში.

საუბრებით მოწინააღმდეგე თეატრალური შემოქმედებითი მიმართულებების შეთაურები — გიზენშტეინი და კულეშოვი, პეტროვი, გარდინი, ტრაუბერგი და კოზინცევი, ლიუბიმოვი - დანსკოი და სტანისლავსკი, ნემიროვიჩი - დანჩინკო და თაიროვი შეთანხმდნენ მასში, რომ ნაწარმოები, რომელიც მათ ნახეს და მოისმინეს, უსათუოდ არის განსაკუთრებული და ერთადერთი.

ყველა აღტაცებულია ძმ. ვასილიევიჩის, ბაბოჩინის, მიასნიკოვას, და ყველა სხვების ნამუშევართ, ვინც კი მონაწილეობა მიიღო ამერიიდან უკვდავ ფილმ „ჩაპაევის“ შექმნაში.

რაშია „ჩაპაევის“ წარმატების მიზეზი? სად უნდა ვეძიოთ ისეთი წარმატების მიზეზი, რომელიც ჩვენს ქვეყანაში არ რგებია ადამიანის ნაზრების და განცდილის არც ერთ გამოვლინებას ხელოვნებაში. მთელმა საბჭოთა ქვეყანამ მიიღო ჩაპაევი. რა არის ამის მიზეზი?

როგორც ამას ადგილი აქვს ხუროთმოძღვრების თუ ძეგლის, მუსი-

კის, ფერწერის თუ მწერლობის დიდ ქმნილებათა შექმნის შემთხვევაში, „ჩაპაევიც“ იმ თავითვე გადაეზარდა ესთეტიური ღირებულებას და რალაც ახალი სოციალ - პოლიტიკურ ხარისხის სიმალეზე ავიდა.

ახლა ყველასთვის ცხადია, რომ „ჩაპაევის“ ძალას არ შეადგენს მართო მისი ესთეტიური ფუნქცია. „ჩაპაევი“ პოლიტიკურ მოვლად იქცა, იგი „მუშაობს“ ისევე, როგორც ძველთა პოლიტიკური სიტყვა, ას სერიოზული მეცნიერული ნამუშევარი. „ჩაპაევის“ ძალა უდრის ქვეყნისადმი მიმართულ პოლიტიკურ მოწოდებებს ძალას, რომელიც არწმუნებს არა მართო ლოგიკური არგუმენტაციით, არამედ ესთეტიური აღზნების პათოსითაც.

შეგიძლიათ უჩვენოთ „ჩაპაევი“ საომრად გამზადებულ მეომართ, და დარწმუნებული იყოთ მათი გაათქეცებული შეტევის ძალაში.

შეგიძლიათ უჩვენოთ „ჩაპაევი“ დამკვრელ მუშებს, რომელნიც თვის ან წლის ბოლო დღეებში პროდუქციის უკანასკნელი ტონების მოცემით იბრძვიან გეგმის შესრულებისათვის, და დარწმუნებული იყოთ, რომ გარღვევას ადგილი აღარ ექნება და დავალება შესრულდება.

შეგიძლიათ უჩვენოთ „ჩაპაევი“

ადამიანებს, რომელნიც იერიშით მიდიან უღელტეხილის უკანასკნელი სიმალეების ასაღებად და ეჭვი აღარ ექონდეთ, რომ უღელტეხილი გადალახული იქნება.

მაშ რაშია „ჩაპაევის“ ძალა?

„ჩაპაევი“ უაღრესად სოციალური და პოლიტიკური მოვლენაა; და არც შეიძლება, რომ ხელოვნების ნამდვილი მოვლენა სხვაგვარი იყოს. ესაა ფილმი უდიდესი პათოსის და გმირული დამაბულობის და ამიტომაც იგი მთელი ჩვენი გმირული სინამდვილის ხორცი ხორკთაგანი და სისხლი სისხლთაგანი. სამოქალაქო ომის, პერეკოპის და კასტორნიის გმირობა, ეს ხომ იგივე ხუთწლედის გმირობაა — ამშენებლობის პათოსის და ათვისების პათოსის ხუთწლედებისა.

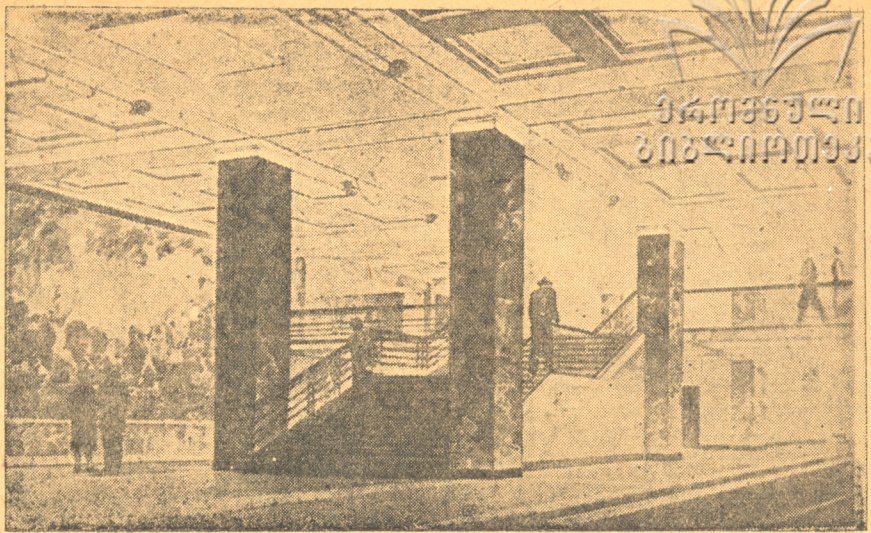
ვასილ ივანიჩ ჩაპაევის სახე ეს ხომ შემთხვევითი სახე არაა, ეს ხომ ჩვენი უშიშარი და შეუბოგარი ქვეყნის, მისი ადამიანების განზოგადებული და კრებადი სახეა. ჩვენ პროლეტარულ რევოლუციას 1917 წლის 25 ოქტომბრიდან დღევანდელ დღემდე მოქმედების ერთი მთლიანი ხაზი აქვს. კაცობრიობის წინა ისტორიის სიმაგრეების უშიშარი შეტევის ხაზი. საყოველთაო თავისუფლების დამყარების და ნამდვილ ადამიანურ, გააზრებულ არსებობისათ-

„26“ კომუნარების ქარხანაში. 26 კომუნარების სახელობის ქარხანაში მუშაობა დაიწყო წითელ არმიის ახალ წევულთა შემოწმებულ კომისიამ. სურათში: ინსტრუქტორული საამქროს წვეული აშხ. კანტორი ვალდსტეის საშველო კომისარიატი-სათვის საჩუქარს აშხ. შონისას.

ვის ბრძოლის ხაზი, ასეთი ცხოვრების მიღწევა კი საშინელი ბრძოლების ფასს მოითხოვს. ასეთი ამოცანის გადაჭრა მხოლოდ გმირული ჯიშის ადამიანებს შეუძლიათ. მტერს ეშინა ჩვენი. თითქმის უიარაღო მართოდ მყოფ ჩაბაევის წინააღმდეგ მან მთელი ჯარი, ტყვიამფრქვევები და ჯავშანო გამოიყენა. მან ვერ გაბედა პირდაპირ სახეში შეეხედა კიროვისათვის. ლაჩარმა ქვეწარმავალმა ზურგს უკან, მიპარვით ესროლა ტყვია მას. მტერს ეშინოდა არა შეიარაღებულ კიროვის (ყველამ იცოდა, რომ იგი იარაღს არ ატარებდა) მტერმა იმიტომ ესროლა რევოლუციას უკნიდან, რომ მისთვის სვალის გასწორებისთვის მას არ ყოფნიდა არც ძალა და არც გამბედაობა.

სწორად გაიგეს რა ჩვენი დიპლომატიის ეს ყველაზე უფრო დამახასიათებელი თვისებაა, აიყვანეს იგი განზოგადებულ სახეთა სიმბოლურად გამსჭვალეს რა იმით მთელი ფილმი, ძმ. ვასილიევებმა დაუშინეს და მოახვედრეს მთელი ჩვენი ქვეყნის გრძობების ძირითად სალიტერატურულ წერტილს. ყველაფრის დამთრგუნველ გმირობის შინაარსითაა გამსჭვალული მთელი სურათი. ამიტომ, რომ იგი ასე მიუღდა ჩვენი ქვეყნის სულს და გულს. იმ ქვეყანას, სადაც წარმოიშვა გმირების ორდენი, არც შეეძლო ასეთი სურათის სხვათაირი განკრთა. არსებობდა რომ ვფიქვით, ფილმმა გამოხატა სამოქალაქო ომის და ახალი ცხოვრების მშენებლობის ფრონტების გმირობა, ე. ი. ჩვენი ყოველდღიური ყოფაცხოვრება. ჩაბაევის უსაზღვროდ ხალისიანი ვაჟკაცობა დაუკანდაუხეველი სარდლობა ახასიათებს, და

მხატვრის უიგნითი ნაწილი — არქიტექტორ ბიკოვის პროექტით.

ეს, ხომ ჩვენი ქვეყნის და მისი ადამიანების თვისებაა. ჩაბაევი ესერთერთი საუკეთესო სახეა. და გახანაკლებად შესანიშნავია იმავე ავიაბირთვის ეპოპეა, ჰასაკით თითქმის ჩვენი ქვეყნის ტოლის კამანინის ამბავი?

ჩაბაევის სახელი გაუთქვა სამოქალაქო ომმა და სიტყვის დიდი ოსტატის ფურმანოვის დიდათ ნიჭიერმა კალამმა. მაგრამ გახანაკლებია ფედოსენკოს, ცხენკოს და უსისკინის გმირობა, რომლებმაც უპატაკეს ბელადს რევოლუციის სიყვარული და თავდადება 22-ათნიან სიმალლიდან?

სამოქალაქო ომმა ათასობით გმირები წარმოშვა, მაგრამ იმავე გმირობამ არ შთააგონა აკადემიკოსი

შმიდტი, როდესაც მან არ მიატოვა თავისი ყინულოვან ტყვეობა და მტკიცედ იდგა სადარაჯოზე? არა, ჩვენ პროლეტარულ გმირობაში არის რაღაც განსაკუთრებული რაღაც თვისობრივად სხვაგვარი რამ, რაც ანსხვავებს მას სხვა კლასთა წარმომადგენლებს სიმამაცისა და ვაჟკაცობისაგან. ვის შეუძლია, მაგ., წაართვას ეს თვისებები ბურჟუაზიის განთქმულ მეომარ ხაზოლიკოსს? მას რაშია საქმე? ან იქნება „ჩაბაევი“ განდიდებულია გმირობა საერთოდ? რასაკვირველია, არა. ჩვენს ქვეყანაში ყოველ გმირულ საქმეს უსათუოდ მოეპოება ყოფაცხოვრების სტრატეგიული გეზის გააზრება.

ჩვენში არ არსებობს გმირობა გმირობისათვის, გააზრების გარეშე ჩვენში არ არსებობს თვით გმირული საქციელიც კი. ჩვენი გმირობა, მით განსხვავდება ყველა დროის და ხალხების გმირობისაგან, რომ იგი ემყარება ორგანიზებულობას. ჩვენ შორსა ვართ მამაცთა განყენებულ სიგიჟისაგან. მოლოკოვს და კამანინს თავისი თვითმფრინავებით რა თქმაუნდა, შეეძლოთ ისე დადგომოდნენ უცნობ და გამოუკვლეველ გზას, რომ არ წაეღოთ მარაგი, არ შეემოწმებიათ მოტორი არ მოეწყობოთ მქეტეოროლოგიური მომსახურება და სხვ. ამ შემთხვევაში მათ აუცილებელი დალუპვა მოელოდათ.

„ჩაბაევი“ გვიჩვენებს სწორედ გმირობის ორგანიზებულებას, რომელიც ახასიათებს ბოლშევიკებს. და გვიჩვენებს არა მარტო მაშინ, როდესაც ვასილი ივანოვიჩი ანვითარებს ბრძოლის ბრწყინვალე სტრატეგობას. მთელი ფილმი წარმოადგენს ფურმანოვის, როგორც პარტიის წარმომადგენლის, მიერ ვერ პარტიზანულ რაზმის და შემდეგ ჩაბაევის მთელი დივიზიის ორგანი-

4980

ზებულ მოქმედების მთლიან ჯაჭვს. და თვით ჩვენი ცხოვრების მრავალსახიანი პრაქტიკა ხომ ორგანიზებულიობის სიმბოლოა. ან რა ვიქნებოდით, რომ ერთი წუთითაც დაგვეკარგა ძალა ჩვენი ორგანიზებულიობისა. აი ეს მოტივია, რომ მთელი სურათის მანძილზე გაისმის, და ეს გასაგებია თითოეული ჩვენგანისათვის.

„ჩაპაევი“ აზოგადებს ჩვენი ცხოვრების და ჩვენი სინამდვილის ამ ძირითად ხაზებს. ადამიანებს, რომლებმაც გააკეთეს ფილმი, არა თუ ესმით ჩვენი ცხოვრების მიზანი, ისინი სულდგმულობენ ამ მიზნით, მათ არ მოეპოვებათ სხვა მიზანი და, არც შეიძლება ჰქონდეთ სხვა მსოფლგაგება და მსოფლშეგრძნება; და აქედან გამომდინარეობს ფილმის ღირსება და ხარისხი.

როგორ, რა გზით იქნა გამოხატული ჩვენი რევოლუციის ძირითად და ყველაზე უფრო დამახასიათებელ თვისებების კინემატოგრაფიულ სახეებში გადასატანად საჭირო განზოგადოების კრიტერიუმი?

შედიხართ დარბაზში და უყურებთ ფილმს. პირველი კადრი: ისმის სარაწკუნე ზარების ხმა. ჩაპაევი მოდის „ტროიკით“. იტყვიან, რა ბანალური სახეა, გოგოლის შემდეგ, მას მერე, რაც მან ჩიჩიკოვი ტარანტაში ჩასვა, რუსეთის სტრეპი და მასზე ჩქარი სვლა განუყრელია ასეთ სურათებთან. პირველ კადრს მისდევს მეორე და ა. შ., ყველაფერი ჩვეულებრივი და, შეიძლება ზოგმა ისიც სთქვას, ძალზედ ჩვეულებრივი. არც ერთი „საინტერესო“ კადრი. მონტაჟი ხომ პირდაპირ გრიფიცის „თეთრი ზამბახი“ დროისაა. ფილმის სტრუქტურაში პირწავარდნილი ამერიკანიზმიაო — იტყვიან. კადრის კომპოზიცია, განათება და ყველაფერი, რაც ქმნის კინომატოგრაფიული სახების მთლიანობას — ჩვეულებრივი და სადაა. და სწორედ ეს სიტყვა „სადა“, „უბრალო“ აკერია პირზე ყველას, ვინც კი ცდილობს სურათის გაგებას და გააზრებას. ავიღოთ ფილმის მეორე ძირითადი კომპონენტი — მსახიობის მუშაობა. თუნდაც იგივე ბაბოჩკინი. არც ერთი ხელოვნური ექსტი, არც ერთი გაუმართლებელი მოძრაობა და ეს მაშინ, როდესაც გარეგნობით მსახიობი ფოტოგრაფიულად უნდა ჰგავდეს რამოდენიმედ უხეშ, უხერხულ და უშუალო მიმოხერხის მქონე ადამიანს. აქ ფეხის დასლოტონა, ოდნავი სიყალბე ექსტის გაგებაში — მის უადგილო შერბილების სახით ან პირიქით — არის დაშლუპველი მსახიობისათვის და მაშასადამე მთელი ფილმისათვის. და მერე რამდენია ასეთი სახიობისათვის საშინელი ადგილი, სადაც იგი უშუ-

ალოდ ვულგარიზაციის უფესურთლის პირზე დადის. რამდენჯერ განსახიერებულა, მაგ., თეთრი ოფიციათა — გენერლის, პოლკოვნიკის თუ პორუჩიკის ჩინით. მაგრამ აიღეთ პეცოვი, მისი თეთრი პოლკოვნიკი არაა ჩვეულებრივი, გაცვეთილი, ბრიყვი მტერი. არა. იგი შეტად ჭკვიანი, წინდახედულია. იგია პირდაპირ ბრწყინვალე „ფსიქოლოგიური მეტევის“ ორგანიზატორი, რომლის დროს არ შეგიძლიათ თავისი არ უხლოთ მტრის სიმამაცეს და მასთან ერთად უფრო გააზრებულად და ღრმად არ აითვისოთ ივანოვო-ვოზნესენსკის ფეიქარ - ტყვიამფრქვეველ ქალის მარუხისას უსაზღვრო გმირობა. პეცოვი თამაშობს ჭკვიან და მოხერხებულ მტრის როლს. შეთპოვენის „მთიარის სონატის“ ხმებზე იგი ერთის ხელის აქნევით, სხვათა შორის, წამებაში ავდებს მოწინააღმდეგის ბანაკში გადაკლისათვის შეპყრობილ ყაზახს. ამ დროს იატაკის წმენდით ვართულ ყაზახის ძმის („დენშვიკის“) პლასტიურ მოძრაობაში მოცემულია არა მარტო კადრის განწყობილება, არამედ მთელი უაზრობა და, ვანწირვა მშრომელი გლეხობის და ყაზახობის იმ ნაწილისა, რომელიც მიყვება თეთრებს; და რა სადათაა

გადმოცემული ყველაფერი ეს სადათ, მაგრამ მეტისმეტ, რთულად, სახდრითი სისადავე მიღწეულია შემოქმედების უდიდესი სიბრტულით, ამის მიღწევისათვის ჩვენს „მეცემულ სახეების“ კინემატოგრაფიულ საჭირო იყო 15-16 წლის კინემატოგრაფიის განვითარების გზა, საჭირო იყო ეიზენშტეინის, პუდიეკინის, დოჟენკოს ბატალური და მასიური სცენები, საჭირო იყო მეტად ნიჭიერი ხაზის მოსმა, რომელიც აქვს ნიკოლოზ შენგელისას „ელისა“-ში, როდესაც უდიდესი რისხვა გადადის ოპტიმისტურად განწყობილ და ყველაფრის გამოშსყიდველ თამაშში, საჭირო იყო, დასასრულ, რთული კინემატოგრაფიული კულტურა.

„ჩაპაევი“ უიდიდესი დამოკიდებაა იმ ახალი ხარისხის, რომელსაც ითვისებს მთელი საბჭოთა ხელოვნება სოციალიზმის მატერიალურ და სულიერ კულტურის უდიდეს გაფურჩქვნის პერიოდში.

ჩაპაევი“ გამარჯვებულ სოციალიზმის ახალი დიადი ხელოვნების სასიხარულო მერცხალია, საღამი განთავისუფლებულ კაცობრიობის, ხელოვნების მშვენიერი გაზაფხულის ამ მახარობელს.

„ჩაპაევის“ რეკლამა ქუჩაში.

მეთევზეთა კანთაიჭი

ადამიანს სიხარულით ათამაშებს. გვაჩი საერთოდ კაცთან დიდხნით ლაპარაკს არ იყო შეჩვეული და ვერც ბედავდა. მაგრამ მოსე რომ ნახა, გაუხარდა და დაუწყა თამამად, გაბედულად საუბარი.

ისინი ოთახში უსხდნენ თეთრ ტილო გადაფარებულ მაგიდას, რომელსაც მოსე იდაყვით დაყრდნობდა. გვაჩი კი ახლოს არ ეკარებოდა, ეშინოდა, არ დაესვარა.

— დედამამის სიკვდილის შემდეგ გოლუაფურო მოსე, ფაცხა რა არის! იქაც არ ვათენებდი ღამეს. ტყეში მიღამდებოდა და ტყეშივე მითენდებოდა. შენ კარგად იცი ბიჭო ეს. მხოლოდ შენ მიმიხვდები გულის ტკივილს. როგორ არ გემახსოვრება მეჯოგე გითოლენდია. ჰო და ის რჯულძალი იმდენს მამუშაგებდა, რომ ხუთი წლის ჭანმავლობაში ზურგზე ხუთკეცი ტყავი ვადამაძრო. შემდეგ, სხვა დრო მოვიდა, დრომ თავისი მოიტანა. ერთ მშვენიერ დღეს მას ჯოგი ჩამოართვეს. მე არ ვიცოდი რაში იყო საქმე. ვამიკვირდა. ვკითხე, სად მიუარეკებთან საქონელს მეთქი! იგი ბრახმოარეული იყო და მრისხანეთ მიპასუხა:

— შენისთანა უნთფხოები, რომ წამოგვაჯდნენ თაკზე, იმიტომ ხდება ეს ყველაფერიო. — მე ამ სიტყვებმა სიამაყე პაგრძობინა, მაგრამ მაინც შემეშინდა იმ წყეულის. ისე აბრიალებდა მზამიან თვალებს, რომ გველსაც ვააჩერებდა. ბატულა ხომ გახსოვს მოსე?

— როგორ არ, რას აკეთებს სოფელში იგი ეხლა?!

— დიდი კაცია ბატულა. კომკავშირში მუშაობს. მითხრა მოდი ჩვენთან კოლხტივში იმუშავე. შენ ჩენი ხარ ჩენიო. მე გადავწყვიტე შევსულიყავი კოლხტივში, მაგრამ ამ დროს რემა შელია იყო სოფელში ჩამოსული, რომელმაც მითხრა ქალაქში წამომყევ, მამობას გაგიწევ წიგნს გასწავლიო. რა შექნა... რემა შელია ბიძა ჩემი. დაუჯერე. წამოგყევი. მართალი გითხრა ქალქი არც ერთხელ არ მქონდა ნახული. შემეშინდა ატო-

ნობილების და ამ ოხერ ზღვის სულ მულამ, რომ ღრიალებს... ეხლა რემა შელია მამობას მიწვევს და წიგნს მასწავლის კი არა, უზომოთ ჩამუშავეებს დღე - ღამ, ბადეებს ექსოვ, თევზებს ვიჭერ, ნაგებს ვღებ და რა ვიცი კიდევ რას არ ვაკეთებ. იგი ბიძა კი არა, მტერია ჩემი.

— მართალს ამბობ ვაჩი. მეც რემისთან ვმუშაობდი. დღეს რაა! შას, შენს მეტი არც ერთი მოჯამაგირე არა ყავს. მაგრამ წინად ბევრი ვიყავით. გვამუშაგებდა. არ ძლებოდა. ზღვაში ხამსას არ ტოვებდა და ხმელეთზე ფულს. აწი მინებე რემას თავი და ჩვენთან იმუშავე.

ეს რომ უთხრა მოსემ, გვაჩის გაუხარდა და სიხარული ამხანავს მკლავზე ხელის მოჭერით აგრძობინა.

დღეს მეთევზეთა არტელიდან გვაჩიმ ავანსი მიიღო და ახლა შარვალ - ხალათი იყიდა. ნაშუადღევა ზღვაში იბანავა. შემდეგ, ტანზე ჩაიცვა, თმები ფანზე ვადივარტანა და წელში გასწორდა.

ეხლა ბიცოლას დამკინავი თვალები ტანში არ ესობოდა. არც რემა შელას ვამონაცვალ ტანისამოსს ნატრობდა.

ამაყად ვამოიყურებოდა. უფრო მოუჩქარა ნაბიჯებს, როცა ნახა, რომ რემა შელია მისკენ მიდიოდა.

— სადა ხარ ბიჭო. სად დაიკარგე.— რემამ შორიდანვე დაუძახა.

— დავიკარგე კი არა, დღეს დავიბადე. მოსე არამზადა, რომ არ ყოფილა— ასე გაბედულად გვაჩის არასდროს რემასთვის არ მიუმართავს.

რემა გაოცდა; გვაჩის ტანზე ახალი ტანისამოსი რომ ნახა და უთხრა:

— ამით შეგიტყუეს. დაილუპებო ბიჭო, დაილუპებო... მოდი ჩემთან, უკეთესია, ისევ ჩემთან მოდი.

ამ სიტყვებზე გვაჩიმ ხმამაღლა გაიცინა. მაშინ რემა გაბრაზდა და უყვირა.

— ვადარეულობარ შე საცოდავო, ვადარეულებარ ჩაიქნია ხელი და

გზა განაგრძო. შემდეგ, უკან მოიხედა და დაინახა, რომ გვაჩი მოსეს ოთახში შევიდა.

დღესაც, როგორც ყოველთვის გვაჩის მამლებზე უფრო ადრე გამოეღვიძა. მიმოიხედა. არავინ იყო. ფანჯრის რაფაზე იდგნენ თიხის ქოთნები, რომლებშიაც ჩარგული ყვავილები ოთახში სურნელობას ფენდნენ. ჰე; არასოდეს ძინებია გვაჩის ასეთ ოთახში და არც არასოდეს ყვავილების სურნელება ასე ხარბად არ უგრძენია.

— რა კარგი სახლი აქვს მოსეს, რა კარგი ბავშვი ყავს და რა გულკეთილი ცოლი — ფიქრობდა იგი და ნატრობდა: — ჰო, ნეტავ ვიყო მოსესავით მოწყობილიო. ოცნებამ გაიტაცა გვაჩი და ადგომა სულ დააფიქცა.

ამ დროს ოთახის კარები აჭრიალდა. მოსე შემოვიდა. მიესალმა გვაჩის და სარკესთა მივიდა თმების დასავარტხნად.

გვაჩი ლოგინიდან მარდათ წამოხტა და ახალი ტანისამოსი საჩქაროდ ჩაიცვა.

— ძმობილო კარგი სახლი გქონია. მოსემ გაიღიმა.

— არა ეს მეთევზეთა არტელის საერთო საცხოვრებელია. მე მხოლოდ სამი ოთახი მიჭირავს.

— მაშ შენი არ არის...

— ჩემია მაგრამ ამავე დროს ჩვენიც არის.

მოსემ ვალო ფანჯრები. ოთახში ზღვის ნისლი შემოვიდა ნოტიო დადვა. ჯერ კიდევ ვათენებული არ იყო. საბარგო გემის ყვირილმა, რომ სივრცეში ვაიგრუხუნა. ბნელოდა. ვარსკვლავები აქა, იქ ბრწყინებდნენ. შვიი ზღვის ნაპირის მცხოვრებლები ასეთ დროს, მეთევზეთა განთიად "ეძახიან, ეს იმიტომ, რომ ამ დროს მეთევზეები დგებიან. აწყობენ ბადეებს, ანკესებს და, რომ ვათენდებოდა უკვე აფრებიან ხომალდებში ჩაშხდარნი სანადიროთ მოდიან.

მოსე და გვაჩი გამოვიდნენ ოთახიდან და გზას, დაადგენ. აგერ ზრიალით ცალ ფეხზე შემდგარი ყანჩა

აფრინდა და შორს ლაქაშებში ტყლა-
ბანი გაადინა.

გზაზე მიდიოდენ: მეთევზეები,
მეზღვაურები და ნავთსადგურის
მტვირთავი მუშები. მეთევზეები
დაეწინე მოსეს და მიესალმენ. ერთ
მათგანმა გვაჩის კითხა:

— ძმობილო ბადის გადაგდება
იცი. გვაჩიმ არ გასცა პასუხი და ნა-
ბიჯებს აუჩქარა. მეთევზემ მხრები
შეათამაშა, გაიკვირვა და მეორედ
შეეკითხა. მაშინ, გვაჩის მაგიერ მო-
სემ უპასუხა:

— არ იცის „არღანო“, უნდა შე-
ასწავლო. მეთევზეებმა გადაიხარხა-
რეს, ზამკოვმაც გაიცინა, რომელ-
საც მებაღურებმა მეტ სახელად
„არღანი“ შეარქვეს.

— შევასწავლი შაშა-წამოიძახა
ზამკოვმა და გვაჩის მხარზე ხელი
დააღვა.

— შენი ამბავი, რომ ვიცით შენ

არღანზე დაკვრასაც ასწავლი —
უთხრა ერთმა და სხვებს გადახედა:
— მისცხე, მისცხე — წააქეზეს
ზოგიერთებმა.

ზამკოვს კიდევ უნდოდა ეთქვა
რალაც, მაგრამ საწყობს უკვე მიახ-
ლოვებულყვენ. ამიტომ წინ გაიქ-
ცა, რომ მისთვის კარგი ბადე აყრ-
ჩია.

— შენ ჩემს ბრიგადაში იმუშავე
— სხვებმა გაიცინეს და გვაჩი უსი-
ტყვოთ დაეთანხმა.

ჩაყარეს ხომალდებში: ბადეები,
ნიჩფები, ჩანგლები, ცულები და
დანები. შემდეგ, აუშვეს აფრები.
მოუსვენს ნიჩფებს და ტალღები
შხუილით გაიპო.

გვაჩი ზამკოვის გვერდით ხომა-
ლდში ზის. არა ისე, როგორც რე-
მა შელიასთან იჯდა. არამედ, თამა-
ზად, გაბედულად და ღრმა თვალე-
ბში სიხარული უბრწყინავს.

— ძმობილო ეხლა დაუკრავ, ი,
ეს რომ მიყვარს, ეს ოხერი იმეტომ
შემარქვეს მეტი სახელი.

ამ სიტყვებით მგაჩი უნდა
რზე ჩამოიკიდა. ტარი დაატრიალა და არღანის კეი-
პინი ტალღების ხმაურს შეუერთდა.

გვაჩის გაეცინა და ეხლა მიხე-
და, თუ რატომ ეძახოდენ ზამკოვს
„არღანს“.

— მიყვარს, მიყვარს ეს ოხერი—
ბუტბუტებდა ზამკოვი. უკრავდა,
ლილინებდა, იცინოდა, რასაც გაო-
ცებულად შეჰყურებდა გვაჩი და
საკუთარ თავს ეკითხებოდა:

— „ნუთუ ეს კაცი, არასდრის
მშიერი არ ყოფილა.“

გვაჩი ეხლა მიხვდა: თუ ვისი
იყო ის აფრებიანი ხომალდები,
რომლებიც შორიდან მოჩანდენ,
როცა იგი რემა შელიასთან თე-
ზაობდა.

ავსტრიელ უმუშევარ აქტიორმა გარატანმა იმისათვის, რომ მიეპყრო საზოგადოებრივ ვიზის უფრადლება განიზრახა ხელებით
გავლა ქ. გრცპლან ვენაზე

ვასილ ბარნოვი წი სუფო სუკსკ

50 წელზე მეტს მოღვაწეობდა ვასილ ბარნოვი მწერლობაში და ამ ხნის განმავლობაში მან სამართლიანაა დაიმსახურა კლასიკოსის სახელწოდება. მის კალამს უმთავრესად ისტორიული რომანები ეკუთვნის ვასილ ბარნოვი ფეოდალურ საქართველოს რომანტიკოსად უნდა ჩავთვალოთ, რადგან მისი შემოქმედებითი ფანტაზია ყოველთვის საქართველოს ისტორიულ წარსულს დასტრიალებს და თავს ევლება მას. ბარნოვი არ ზოგავს სიტყვიერ მასალას იმისათვის, რომ რაც შეიძლება თვალწარმტაცად დაგვიჩაბოს ძველი საქართველო და ის ადამიანები, რომლებიც გმირულად იბრძოდნენ თავისი სამშობლოს დასაცავად. ბარნოვი სასტიკად კიცხავს ყველა მათ, რომლებიც ამათუ იმ მომენტში მტერს ზურგს უჩვენებენ და ლაჩრულად დასტოვებენ ბრძოლის ველს. ბარნოვისათვის ამ მხრივ არსებობს მხოლოდ ერთი საზომი, ან გმირული ვაჟაკური სიკვდილი, და დაცემა ბრძოლის ველზე, ან გამარჯვება.

ამიტომაც არის, რომ მისი რომანის გმირები უკანასკნელი სისხლის წვეთამდე ებრძვიან მტერს და ცოცხალი არ ნებდებიან მათ. მაგ. რომან „ნათელ მოსილნი“ მოცემულია დიდი წინააღმდეგობების შემდეგ, თუ როგორ შეანგრიეს და აიღეს სპარსელებმა ქართველებს ციხე - სიმაგრე. გამარჯვებულმა მანძი ბრძანა „ციხის თავი ცოცხლათ შეიპყარი“... „ვერს ეღირსებით. — შესძახა ყარაზანმა და დაეგო თავის დაშნაზედ. მიჰბაძა სიძემ, ზოგიერთმა სხვამაც მოასწრო“ ამგვარ გმირებად არიან გამოყვანილი ქართველები ბარნოვის ყველა ისტორიულ რომანში. ბარნოვი ყოველთვის უდიდესი ვატაცებიითა და თავდავიწყებით აგვიწერს ამ გმირებს. მაგრამ იგი დაუნდობელი და შეუბრალებელია, როცა საქმე აქვს სამშობლოს მოლატესთან. მაგ.: „ისნის ცისკარში“, რომელიც ერთ-ერთ შესანიშნავ და მაღალ ხარისხოვან მხატვრულ ნაწარმოებათაა აღიარებული მთელ ქართულ მწერლობაში და რომელიც ერეკლე მეფის პერიოდს ეხება — აწერილია, თუ როგორ დამარცხდა საქართველო მოლატის ხელით აღმანახაიხანის შემოსევისას. მწერალი აღმოფოთებული სწერს: „ერს გული მოუკლა იმან, რომ დალატი შეამჩნია, შერე რა დროს, როცა უძლიერესი მტერი ედგა კარს... ლალატმა აიმა-

ლა თავისი ბილწი ქედი ერეკლეს ოჯახიდან, იმ ერეკლისი, რომელმაც უზომო ღვაწლი დასდო საქართველოს, რომელმაც უზომო სისხლი დასთხია მამულის აღსადგენ ასალორძინებლად, იმ ერეკლესი, რომელიც სიცოცხლითვე გმირათ დასახა ქართველობამ, რომელსაც თავყანსა სცემდა ქართველობაში“. „ისნის ცისკარში“ ყველაზე მეტადაა გამოხედილი და უმაღლეს მწვერვალზეა ასული პატრიოტული გრძობა. ამ რომანში მწერალს ყველა გმირად გამოჰყავს — ქალაქიც და კაციც. ყველა თავგანწირვით იცავს თავის სამშობლოს და არ ზოგავს საკუთარ სიცოცხლეს.

საერთოდ ვ. ბარნოვი თავის რომანებში მძლავრად იმეორებს მის დობისა და ვაჟაკობის კულტს. მის რომანებში ქალებიც ისევე გმირულად იხოცებიან ბრძოლის ველზე, როგორც მამაკაცები. მათაც ისევე შესტივით გული სამშობლოსათვის, როგორც მამაკაცებს. და შეიძლება თამამათ ითქვას, რომ ვ. ბარნოვი პირველი მწერალია, რომელმაც ისტორიულ რომანებში ქალიც გამოიყვანა სამოქმედო ასარეზზე და არ დააყენა ისინი მამაკაცების ჩრდილ ქვეშ, მაგ.: იგივე რომანში — „ისნის ცისკარში“ ხელოსან იოთამის ულამაზესი ქალიშვილი, რომელიც სპარსელებმა ტყვედ ჩაიგდეს და სარდალს სელიმხანს მიჰ-

ბფილისის საღვურნი. დედათა და ბავშვთა ოთახი. საღვურში არსებობს დედათა და ბავშვთა ოთახი, სადაც დიდი მზრუნველობით ეკიდებიან ბავშვებს, ამას მოწმობს ის წერილები, რომელიც მოადის მგზავრებიდან საღვურს. სურათზე: ბავშვების გასართობი დედათა ბავშვთა ოთახში.

გვარეს გაბედულად ესაუბრება მას. და როდესაც სელიმხანი გამაღიზიანებლად მიმართავს თინანოს რომ სამ გოსტამაბიშივილმა სატრფოც კი ვერ დაიხსნა ტყვეობიდანო, ამაზე თინანო ამაყად პასუხობს: — სტყუი, უსჯულო, სამს ერთათ ერთი სატრფო ჰყავს ტყვეობაში — თავისი სამშობლო. მე მხოლოდ მაგედრებელი ვარ მიენიჭოს მას გამარჯვება... ქალების მიერ თავ განწირვა სამშობლოსათვის კარგად აქვს მოცემული ბარნოვის აგრეთვე „ნათელ მოსილნი“ გადაწყვეტი ბოლოა სპარსელები უტევენ ქართველების ციხე - სიმაგრეს; ქართველები ვეღარ უძლებენ მტრის სიძლიერეს: „გაჭირვება უკანასკნელი; ქალთა ჯგუფი ციხის კედელზედ. აკერილი მოკლედ კაბები. ფერხთ მაშეები. თავის ჩითი თავზე წაკრული, ქამარ - ხანჯალი. დამკლავებული ამოუდგენ მებრძოლ ვაჟკაცებს. უძლოდა შუქურ. ისრებს აწვდიდენ შუბთ მიართმევდენ. გაჭირვებით მკვდრები თუ დაჭრილები. წყალს უზიდავდენ. გააუთრებულთ მთლად დაჰკარგეს შეგნება შიშის. მებრძოლ ვაჟკაცთა ამხნევებდა მათი იქ ყოფნა—ლომებად იქცნენ. „და ასეთი მებრძოლი ქალებით სავსეა ყველა მისი ისტორიული რომანები. აქედან მტკიცდება ის, თუ რამდენად სიმბატითურად არის განწყობილი ბარნოვი საქართველოს ისტორიულ წარსულისადმი. საერთოდ უნდა ითქვას, რომ ბარნოვი ქართულ ლიტერატურაში უთუოდ პირველი მწერალია, რომელიც მთლიანად წარსულს ეყრდნობა. ისტორიული წარსული აი მისი თემატიური მასალა. ამ წარსულში მწერლის აზრით ყველაფერი კარგი და მომხიბლავია. ბარნოვის მოთხრობის „არქეოლოგიური ნაშთი“-ს ერთერთი გმირი პირდაპირ ამბობს: „მიყვარს ბაზარში სიარული თავალიერება. ჩემი გასართობი ეს არის. ახალ ბაზარში არა, ეგროპიდან გადმორგულ მაღაზიებში. იქ არავითარი საქმე არა მაქვს, ძველ ქუჩეებში; ძველ დუქნებში. შეხედები იქ რახურაში ნივთს უწინდელს, თუ ნივთის ნატყხს. თითქმის ძველი ნაშთი გიამბობს თავის თავგადასავალს... უნდა შევისწავლო, კიდევ ბევრი მაქვს დასასწავლი, გამოსარჩვევი. ჯერ მასალას რამდენი დაკვირვება ეჭირვება, ანუხსნა, გამორჩვევა, რომ გაცოცხლდეს ყოველი ნივთი და თავისი პირით უამბოს მას ის ცხოვრება, რომლის მოცულობა ყოფილა იგი. რომლის ნასაბი. აღბეჭდილია მის სახეს თუ ეს“.

ყადის მაღაზიებში, რადგან იქ ძველის შესახებ ვერავითარ ნივთს ვერ იპოვნიან. ამიტომაც არის, რომ ვ. ბარნოვი თავის გმირებით ისტორიის კუთხეებს ეფარება. ამიტომ არის, რომ ბარნოვმა თავისი შემოქმედებისათვის წარსული აირჩია. და ამ წარსულის გადმოცემის დროს ცხელი ბარნოვისათვის ერთი შემჯრები ცენტრში სამშობლოა. მცხოვრები მწერლის შემოქმედებაში ნაკლებათ იგრძნობა გამძაფრებული კლასობრივი ბრძოლა, თითქოს ის თავში არც არსებულებიყოს: ვ. ბარნოვი უდიდესი ჰუმანიტია და მას თავის რომანებში „კაცთ მოყვარეობის თეორია აქვს განვითარებული. ვერ ნახავთ მის ნაწერებში ერთ შემთხვევასაც კი, სადაც მდიდარი და ღარიბი, ბატონი და ყმა იბრძოდეს. ანდა მათ შორის არსებობდეს რაიმე წინააღმდეგობა, მირიქით, იგი ჰუმანიტურად ცდილობს მათ შორის მშვიდობიანობის ჩამოგდებას, „ჩატყხილი ხიდი“-ს გამართლებას. ასეთი ხაზი ბარნოვში უნდა აეხსნათ მისი მეთოდით და მსოფლმხედველობით. ბარნოვის მეთოდი წარსულის მოცემის საკითხში რეალისტურია. მაგრამ მასში მძლავრად მოცემული რომანტიზმი. ამიტომ ჩვენ შემცდართ მთავარია ბარნოვის მხოლოდ წმინდა რეალისტად გამოცხადება. ბარნოვს ვთვლით ჩვენ რომანტიული რეალიზმის წარმომადგენლად. იგი სწორედ რომანტიზმის დანგრეულ სიმაღლიდან დაჰყურებდა ისტორიულ სინამდვილეს და ფსიქოლოგიზმით

ასაბუთებდა მოვლენებს. ამით უნდა აეხსნათ ის გარემოება, როცა ბარნოვის შემოქმედებაში არ გვხვდება მძაფრი კლასობრივი ბრძოლები; მის რომანებში სიმშვიდეა. არსებობს მხოლოდ სამშობლო და ამ სამშობლოს გარეშე შტრები. ბარნოვის აზრით სამშობლოს დასაცავად ყველა მზადაა, მეფე, მდიდარი ღარიბი, აზნაური, თავადი, მღვდელი და სხვა. აქ ორი პასუხი არ შეიძლება არსებობდეს — სამშობლოს განსაცდელი აქვს, მაშასადამე, ქართველებმა უნდა დაიკონ ის. მას მთელი საქართველო ერთ მთლიან ოჯახად აქვს წარმოადგენილი, სადაც იდილიური სიმშვიდე სუფევს. თითქოს მთელი საქართველოს მცხოვრებნი ერთნაირ განწყობილებაში იყვნენ მეფესთან. თითქოს არ ყოფილიყოს სხვადასხვა სოციალური ფენები. საერთოდ ბარნოვის შემოქმედებაში ეს სოციალურ ფენებად დაყოფა და მათ შორის ბრძოლები, მიჩქმალულია. ამის მიზეზი ცხადია უნდა ვეძებოთ იმ არა სწორ მეთოდში, რომელსაც ბარნოვი ეყრდნობოდა, და მეორე მხრივ აქედან გამომდინარე თემატიურ მასალასთან ერთი კუთხიდან მისვლაში. ბარნოვი იღებდა რა რომელიმე ისტორიულ თემს მთელი ყურადღებას ცენტრი გადაქონდა გარეშე ქვეყნებთან დამოკიდებულების საკითხებზე და მხედველობიდან უშვებდა იმ სოციალურ წინააღმდეგობებს, რომელსაც ადგილი ჰქონდა საქართველოს სინამდვილეში.

აქ თავისი გმირის ერთ თვით ვასილ ბარნოვი ლაპარაკობს. მის გმირებს საქმე არა აქვთ ეგროპიულ

ვ. ბარნოვის ისტორიულ რომანების, გარდა მოკლევადიანი მოთხრობების, გარდა მოკლევადიანი მოთხრობების, რომლებშიაც ივანობა დიდი მწერალი. ამ მოთხრობებში ის სულ სხვა საკითხს აყენებს რომანებთან შედარებით, მაგრამ მათ შორის მიაღწის ერთი დამაკავშირებელი ძაფი. ეს არის წარსული თემატიკური მასალა. ყოველი მოქმედება მის შემოქმედებაში წარსულის სამოსითაა მორთული. ყველაფერი „არქეოლოგიური“ თვალსაზრისითაა გაზომილი. ამით აიხსნება სწორედ ის, რომ ვასილ ბარნოვი საქართველოს შთლიანად არქეოლოგიურ ქვეყანას ეძახის.

მისი პატარა მოთხრობები ბედისწერას ეყრდნობა, რომელშიაც ძალიან ვრცელად გამოქვეყნებული ჰუმანიტური დამოკიდებულება ადამიანთა შორის. ბედისწერის საკითხს ბარნოვის შემოქმედებაში ერთი ცენტრალური ადგილთაგანი უკავია, რომელთანაც მჭიდროდა დაკავშირებული შემთხვევითობა. ბარნოვის შესანიშნავ პატარა მოთხრობა „ლეგას ჩოხაში“. დედისერთა ლეგას შეუყვარდება მეზობლის ქალი ნანა, რომელიც შეძლებული ოჯახიდანაა, როგორც იქნა ლეგას „ბედმა“ გაუღიმა. დანიშნა ქორწილის დღე-ღეგას ფული არა აქვს. გადასწყვიტა ტყიდან შეშის ჩამოტანა და ქალაქს გაყიდვა. ის გაეშურა ტყეში, ამხანაგითურთ. ეს გამეზარება ლეგასათვის საბედისწერო შეიქნა. როდესაც ერთი უზარმაზარ ხის ქრას ამთავრებდნენ ქარიშხალმა დააჩქარა ხის გადაღებვა: დაჰბერა მძლავრად, დაჩინა ხე და გადატეხა, მოასწრო ლეგამ, გახტა განზედა. ძარღვნი ერთ დროს არ დააწყდნენ წამოსულ წიფელს, შეტრიალდა ხე ჰაერშივე და ტოტის წვერი მოჰკრა ვაჟაკს. ძირს დაანარცხლა... დატვირთული ურმის ბაღად მიაყენეს კარს მომაკვდავი“. ვერ უშველა დედის ზრუნვამ ვერც დალაქმა და ბებია“ ლეგამ საბუღამოდ დახუჭა თვალები. აქ მშვენივრად მოცემული ის მომენტი, როცა ნანაში შემოდის და მიმართავს მომაკვდავ ლეგას: „ბიჭო ლეგა, როგორ ხარ, შენ გენაცვალე, ჩასახა ქალმა“... ნანინოჯან გიკვდება ლეგა. ეს ადგილი დიდ შთაბეჭდილებას სტოკებს მკითხველზე. შემთხვევამ იმსხვერპლა ლეგა. მისი წადილი შეერთო ნანინო აღარ დასცალდა. ბედისწერამ ისინი ერთმანეთს დააშორა. სხვა მოთხრობებშიაც ბედისწერა წინა პლანზეა აქვს ბარნოვს მოცემული. ასეთ სურათს

ვხვებით მთავ. მოთხრობა „დედა“ში, რომელშიაც მოცემულია დედაშვილის მყუდრო ცხოვრება. ეს მყუდრო ცხოვრება აშლია ერთმა პატარა შემთხვევამ. ფარნას ლოყაზე გველმა უკბინა, გველის მსხვერპლი გახდა დედაც, რადგან მან შვილის გადაჩვენის მიზნით ნაკბენი პირით ამოსწოვა. აქაც შემთხვევითობაა და ბედისწერაზეა ლაპარაკი. საერთოდ ბარნოვი ბედისწერის წინაშე ქედს ხრის, მუხლებს იღრეკს, უმოზრჩილებს მთელი შემოქმედების აზრს და იღვას. ასეთივეა მისი მოთხრობა „სესე“ მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ მასში მოცემულია, თუ როგორ შეუძლია ფულს გამოცვალოს ადამიანი, მაგრამ აქვე ხართულია ერთი საკითხი, რომელსაც ბარნოვი ბედისწერას არ აშორებს. ეს არის კაცთმოყვარება, სინდისის ქეჯნა. სესე ღარიბი გლეხი გულკეთილია, მაგრამ შემთხვევით მეზობელი ნახა საკუთარ სახლში მკვდარი, რომელსაც ბეჩერი ოქრო - ვერცხლი ჰქონდა ჩამოტანილი, სესე რა დარწმუნდა მასში, რომ ეს მკვდარი იყო მისი ოქრო - ვერცხლი თანა წაიღო. სესე გამოიცვალა, გატუნდა, შეიქნა ხარბი. მაგრამ მას მაინც სტანჯავდა სინდისი და ერთ დღეს წავიდა კაშენის მონასტერში, ცოდვების მოსანანიებლად ბერ ვასიანთან. მან მოინანია ცოდვები, ბერი სესეს გამოსტუმრებისას მიმართავს: „წადი, შეილო, და ძმრომე პატიოსნად“. ბარნოვს აქ განვითარებული აქვს პატიოსანი შრომის ფილოზოფია. საერთოდ ბარნოვის შემოქმედებაში არ გვხვდება წამოღვევით გამდიდრებული ადამიანი. ასეთ ხალხს იგი ყოველთვის ზიზღით იხსენიებს. ბარნოვის დიდ დამსახურება ის არის, რომ მის შემოქმედებაში გლეხს თავისი სიტყვა მცემული აქვს, მაგრამ ეს გლეხი არასდროს უჩივის თავის ბედს. ბარნოვი ამ შემთხვევაში ცდილობს საერთო ენის გამონახვას — სხვადასხვა წესდებებს შორის. ეთიკისა და ზიგობრიობის საკითხსაც დიდი ადგილი აქვს დათმობილი მის შემოქმედებაში.

ბარნოვს აქვს მოთხრობა „მუშა“. მუშის ბუნება მწერლის მიერ ყალბათაა მოცემული. სხვა ხასიათის საკითხებიც აქვს ბარნოვს წამოყენებული, თავის შემოქმედებაში, მაგრამ ისინი დაჩრდილულია ისტორიულ მასალებით და წარსულით. ბარნოვი თავის მოთხრობაშიც, „ტკბილი დუღუკი“, რომელიც თითქმის განყენებულ საკითხს ეხება,

როგორცაა მეღაჭოლოთური სიამიანის ბუნების აღმომწერი. აქაც წარსულის დიდება მოჩანს. მისი მთავარ გმირს მიხას უყვარს დუღუკისა და თარის სმა. უყვარს ჩაქანს წინა მოაგონებენ „უბრალოდ“ დიდი ხნის წარსულს“. ამ დიდი ხნის წარსულით საზრდოობს ფეოდალურ საქართველოს რომანტიკოსი ვასილ ბარნოვი, მისი შემოქმედება ამ წარსულით სურთქავს, მის შემოქმედებაში ცოცხლდება ძველი არქაური ქართველი. იგი წარსულიდან ისტორიულ ფაქტების დასახელებაში რეალისტიკა, მაგრამ მის გაშლაში, გაგებაში და აღმოცენებაში კი რომანტიკოსი. ის ქეშმარიტი რომანტიკული რეალიზმის წარმომადგენელია. ბარნოვის შემოქმედება ჩვენთვის დიდ ლიტერატურულ მემკვიდრეობას წარმოადგენს. ამ მემკვიდრეობას ესაჭიროება ლინინური ათვისება, კოტიკულად დაძლევა. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ არ ვიზიარებთ ბარნოვის შემოქმედებითი თეორიის, მის გზას, საკითხებისადმი მიდგომას და თეოლოგიის, მიღწევის ჩვენ შეგვიძლია ბეჩერი რამ ვისწავლოთ. როგორც ყოველ დიდ კლასიკოსისაგან.

ბარნოვი ქართულ ლიტერატურაში დარჩება, როგორც შეუდარებელი ოსტატი ისტორიულ რომანებისა. დიდებულმა მოხუცმა დიდებულად დასრულა სიცოცხლე და შეაოქმედება

ვასილ-ქალის კომუნაში. ზემო-ქედის კომუნის მელორეობის ფერმაში ამჟამად ითვლება 884 ლარი. სურათში: ფერმის საუკეთესო დამკვეთი მელორე ამხ. მამრავალიძე.

ტრამვაის მე-18 მარშრუტის უკანასკნელი გაჩერება მდინარე ვერის ხილთან. ხიდი მარშანდელი აგებულა, მაგრამ ბრინჯაოს გრიფონები მის კუთხეებს, რომ ამშვენებს—მოგონილია ოდესღაც ცნობილ რესტორან „ტილიპუჭურიდან“.

და ეს გრიფონები მოგაგონებს ვერის ბაღების წარსულს. აბრეშუმის ქარხნიდან — ზევიტკენ — ვერის ხეობას მიჰყვება ბაღები—ხილის, ბოსტნები, ასწლოვანი ხეები, იასამანის ხეივანები და ყვავილნარები. აქ ოდესღაც „ქალაქლების“ საქეიფო და თავშესაქცევი ადგილი იყო, გაისმოდა არღისა და შექეიფიანებულ მოქალაქეთა ხრილი, განუწყვეტელი სიმღერა.

1927 წელს ჩაეყარა საფუძველი ტფილისის ზოოპარკს. 80 ჰექტარი ეგრის ხეობისა გადაეცა. ზოოპარკის მშენებლობას. უფრო შესაფერი ადგილის მოძებნა — ძნელია მიდამოს რელიეფი — ხეობა, ადგილ ბალით დაფარული, ადგილ გამიშვლებული, კლდეები, მდინარე ქალაქის სიახლოვე თითქოს ყველაფერი საგანგებოთაა ზოოპარკისთვის გამზადებული. ბინადრების პირველი ჯგუფი—კერძო სამხეცეს გაძვალტყავებული ცხოველები რამდენიმე თვეში ისენი მოკეთდენ, და თავის თავს დაემსგავსენ. ლომი სამხეცეში ქეციან კატას, რომ მოგაგონებდათ, მართლა „ცხოველთა მეფეს“ და მსგავსა, ვეფხვის თვალბში სულ სხვა ცეცხლი დაენტო.

ასე ჩაეყარა საფუძველი ზოოპარკს.

ნელი ტემპებით მოდიოდა ზოოპარკის მშენებლობა და მხოლოდ უკანასკნელი ორი წლის განმავლობაში დაიბრუნა გამოცოცხლება და სახის შეცვლა.

დღეს აქ გაცხოველებული მუშაობა პირველად ყოვლის — ზოოპარკის მთელ ტერიტორიას შემოელოთ მეტრიანი კედელი. მოსეს მხრიდან ვარდისფერი ეკლარის ქვის ღობეა და რკინის ჭიშკარი. ჭიშკარის იქით ცხოველთა სამყარო იწყება.

ცხოველი — ყველა ჯიშისა და ყველა ქვეყნისა. თუმცა—ყველა ჯიშისაზე რა მოგახსენოთ—აქ ვერც სპილოს ნახავთ და ვერც ჰაბაზოტამს, მაგრამ ზოოპარკის სამეცნიერო ნაწილის გამეგსა და ამ საქმის უაღრეს ენტუზიასტს არჩილ ჯანაშვილს, რომ ჰკითხოთ—ვიპასუხებთ—რომ სპილო—კი არაა მთავარი სპილოს ნახვა სხვაგანაც შეიძლება. მთავარია ადგილობრივ კავკასიურ ყოველ ჯიშის ცხოველების დაგროვება.

ტფილისის ზოოპარკის დირექტორი შველთან

ზოოპარკი შეიქმნა განყოფილება—საგან შესდგება.

მთავარია კავკასიის განყოფილება — დღეს უკვე გახსნილია ჯიხვების უმველებელი ფარები, სადაც საღამო ხანს, ხელოვნურ კლდეღრეში—ჯიხვებს ისეთი ჭიდილი და რქების ჯახა—ჯუხი აქვთ გამართული—გეგონება თოფებს სკლიანო. ვიწრო ფარებიდან გამოშვებული — ჯიხვები ისე გალაღდენ—რომ ეს შეიძლება ათას მეტრიანი ფარებიც აღარა ჰყოფნით და მის სამ მეტროიან კედლებს ასქდებიან წამდაუწუმ. ყველაზე საინტერესო — ეგზოტიური — განყოფილება დღეს ვალიებში მომწყვდიული—მაგრამ მალე — ლომებსაც და ვეფხვებსაც შეუქმნის „ბუნებრივ პირობებს“ და ისინიც მოითქვამენ სულს.

ცალკე შენდება ს. ს. რ. კ-ს (ცხოველთა განყოფილება. აქ იქნება მთელი საბჭ. კავშირის ფაუნა—პოლიარული სამყარო, შორეულ აღმოსავლეთის ფაუნა (ტაიგა. ცენტრალურ აზიის მთების ფაუნა—აქ იქნება—უსურის ვეფხები, თეთრი დათვები და სხვა ათასი ცხოველი ჩვენი თვალუწვდენელი კავშირისა.

ცალკე იქნება სამხარეთმცოდნეო განყოფილება; აქ ცხოველები განაწილებული იქნებიან გეოგრაფიულ ზონების მიხედვით. ალპიურ ზონაში—ირმები, შვლები, დათვები, მგლები და აფთრები, სტეპების ზონაში—ადგილობრივ ფაუნის გარდა—პრეველსკის ცხენები და ჯეირ-

ნები; ჭაობის ცხოველებისა და ფორმებისათვის საგანგებო მოწყობა დიდი აქვარიუმი და ტერარიუმი.

80 ჰექტარია — ზოოპარკის ფართობი და როცა ზოოპარკი გაიშლება და დაიჭერს მთელ თავის მიწა-წყალს—მის დათვალიერებას ერთი დღეც აღარ ეყოფა. დღესაც, როცა მას მხოლოდ პატარა ნაწილი უჭირავს თავისი ტერიტორიისა, რამდენიმე საათს უნდება მის შემოვლას.

ლომი და ვეფხვი, რომ არ ნახო არ შეიძლება. საგანგებოთ მოწყობილი აქვარიუმი—ათასფერებით მოელვარე პაწაწინა თევზების ცქერა—არ დაგლის საათობით, მაგრამ—ირემი და შველიც ხომ უნდა ნახო, მაიმუნების კოლექცია დაათვალიერო—და ფრინველების ვოლიერებისკენაც გაიარო—ასე გადის საათები—დასასვენებელ დღეს ხალხი უნდა მოვიდეს აქ მთელი დღით. ამისათვის უკვე დაწყებულია ყვავილნარის მოყობა—დარგულია რამდენიმე ათასი წიწვოვანი ხე და სამმართველოს წინ დიდი ბაღი გაშლილი.

მაგრამ — ზოოპარკი მარტო გასართობი და კულტურულ-მასიური დაწესებულება როდია.

ზოოპარკის დაარსებასთან ერთად ტფილისის მეცნიერებს. მიეცათ საშუალება თავისი მუშაობა—ზოოლოგიის, ბიოლოგიის. ქცევით მეცნიერების დარგში აქ გადმოეტანათ.

დღეს ზოოპარკი თანდათანობით იქცევა საბუნებისმეტყველო მეცნიერების ერთერთ კერად. აქ აწარმოებს თავის ცდებს უმაღლეს ხერხემლიან ცხოველებზე ჩვენი სახელოვანი მეცნიერი პროფ. ბერიტაშვილი, აქ მუშავდება ათასგვარი საკითხი ბიოლოგიისა.

განსაკუთრებით ყურადღება ექცევა ბეწვიან ცხოველებს; წაის, კვერნას.

აქ დაწვრილებით სწავლობენ მათ ბიოლოგიას. ავადმყოფობას. მიმდინარეობს დიდი მუშაობა ცხოველთა გაბრლინებაზე (შეჯავრებაზე).

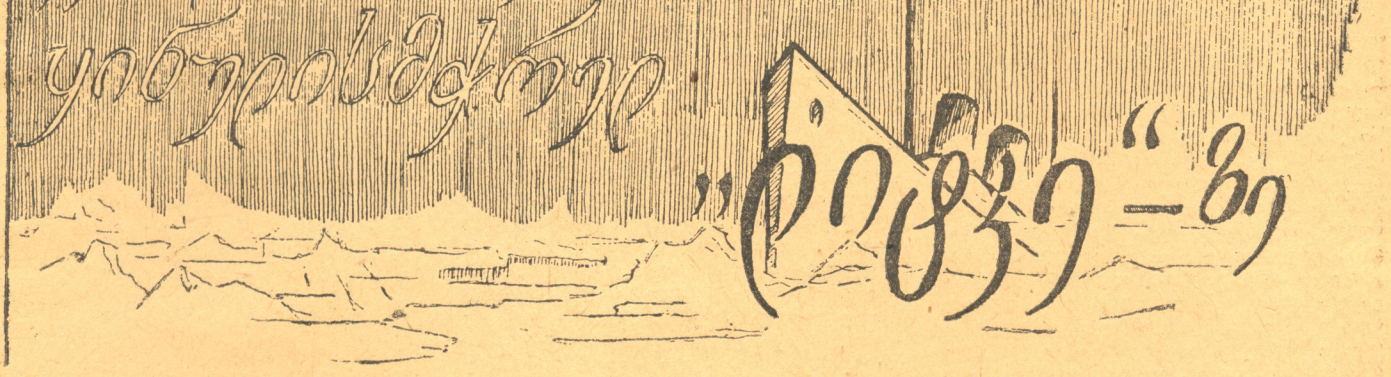
უკვე ჩატარებულმა იკვებმა—თხისა და ჯიხვის შეჯავრების საქმეში მშვენიერი შედეგები გამოიღო. ზოოპარკში დაბრუნებული „ჯიხვთხები“ (სულ 15-მდე)—ისილიდით ორჯერ მეტი არიან მშობლებზე, და ადვილათ უძლებენ ავადმყოფობას. სამი

წლის განმავლობაში მათთან მცხოვრები ჯიხვები ბევრჯერ დასწულდნენ „ჯიხვ-თხებს“-კი ავადმყოფობამ ვერათყერი დააკოო. თუ შური ცხენისა და ზებრისაგან მიღებულია ახალი ჯიშის ცხოველი „ზებროიდი“-როგორც მუშა საქონელი იგი მშვენივრად ამართლებს ყველა

პირობას—გამძლეა, ადვილათ ეგუება ჰაევას და მწირ საკვებს. სამეცნიერო მუშაობის წასამართავად სამეცნიერო აკადემიის საქართველოს განყოფილება ზსნის აქ ექსპერიმენტულ ზოოლოგიის, პარაზიტოლოგიისა და ცხოველთა ქცევის ლაბორატორიას—და — სად

ჩამოვთვალა ყველა ის საქმე რაც აქ კეთდება. დღეს—ზოოტარკი მხოლოდ შენდება და შლის თანქნაქმეზასს ხვალ ის ტფილისის უნივერსიტეტის კულტურულ დასვენების ერთ-ერთი—ყველაზე საინტერესო და სასარგებლო ადგილათ გადაიქცევა.

77. ანერო აბაშიძე

კოლიუჩინის გუბესთან, რომელსაც ჩრდილო დასავლეთით კოლიუჩინის კუნძული ახლავს გასული წლის ნოემბერში ყინულები გაუფალი იყო: აქ მოსული გემები ელოდებოდნენ სამხრეთის ქარს, რომ ყინულები ზღვაში გაერევა. ყინულების სქელი ფენა, მათი თვალუწვდენელი ზოგადი სიმაღლეა არ აძლევდა დამორჩილებულ გემებს: „ჩელიუსკინს“, სვერდლოვსკის“ და „ლიტენანტ შმიდტს“ — წინ წაეწიათ. ამ გემებს უკვე აღარ შეეძლოთ დაემტვრიათ ეს ყინულები, და გამოსულიყვნენ გამოსვლამდე კი 130 მილი დარჩნობდათ. ყინულები თავის ტუსაღებს ვერ ელევა, უნდა ჩვეულებისამებრ გაეშასპინდლდნენ. სამხრეთის ქარი არ სჩანს, რომ ნაპირი გაანთავისუფლოს ყინულებისაგან, სადაც გემები მოგზაურობენ. აქ ყოველი გემი ცდილობს დადგეს ნაპირთან რაც შეიძლება ახლოს, რადგან შორს, ზღვაში წასული გემი, რაიმე უბედურების დროს კარგავს ნაპირთან კავშირს, დაზარალებულა და თუ გემს საფრთხე მოეწიოს ნაპირზე მისვლაც გასაძვირია.

წოსავს ტუნდრებს, მთებს, ცხოველებს ზინდვრის თავიცი კი ტუნდრებისა თეთრდება ზამთარში, შეხამებაში ჩრდილოეთის პირველი ადგილი უჭირავს. საზამთრო საზამთრო სპეც-ტამსაცემლი მის მკვიდრ ცხოველთათვის სავალდებულოა. მშვენიერია არქტიკა თავისი სიმკაცრით, მკაცრია მაგრამ მასაც აქვს თავისი სილამაზე: ჩრდილოეთის ელვარება, ზაფხულის თეთრი ღამე, როდესაც მთვარე სრულებით არ ჩადის. არქტიკას თავისი სილამაზით უფრო მეტი მიზიდული ყავს ვიდრე განდევნილი. ყინულები მოქცეული გემებში ნელ-ნელა მოძრაობენ ყინულებთან ერთად. მათთვის გარკვეული კურსი (მიმართულება) არ არსებობს. „სვერდლოვსკი“ და „ლიტენანტ შმიდტი“ რამოდენიმე სათენზე იყვნენ დაშორებული „ჩელიუსკინი“ კი საღდაც შორს ზღვაში ენებდა გასავალ გზას.

ვტრიალებდით, გავდიოდით დილით დეჟნევიდან, საღამომდე წვალებით მივასწევდით კონცხს სერდცე-კამენს, საღამოც 70 მილია, გადიოდა ღამე და მეორე დილით ისევ უფლებში ამ დეჟნევიან გახლდით დრეიფი იყო მოწინააღმდეგე მიმართულებით. 17 აგვისტოს, როგორც იქნა გავცლით სერდცე-კამენს და 20 აგვისტოს კი კოლიუჩინის უბესთან ვიყავით, რის შემდეგაც მშვიდობიანად განვაგრძეთ გზა კოლიმასკენ. ყინულებში ლგობის დროს გემს ყოველთვის ყინულებს ამაგრებენ, ღუზაზე დგამა არ შეიძლება, რადგან ყინულთა მოძრაობამ შესაძლოა ღუზას ჯაკვთ გადასჭრას. ამის გამო დრეიფისაფ ვერ გაქცევი. 24 ოქტომბერს ჩელიუსკინი მიუხლოვდა „სვერდლოვსკს“ და „ლიტენანტ შმიდტს“ 10 მილით, გემები ერთი მეორეს ბედავენ, თან და თან წინ მოიწევენ.

ჩრდილო - დასავლეთით ქარი თანდათან ერეკება ყინულებს ნაპირისაკენ, ყინულებში ჯგუფდება, ნაპირი ერთის სხრივ საშუალებას არ აძლევს ყინულების წინ წაწევის, შორის მხრივ ქარი და ყინულები ორივე მხრივ დაწოლას განიცდის, ერთი შიორეს ასხდებიან ხდება ყინულების შეგროვება ანუ დასართოლება, ყინულების ასეთ პატარა გორაკს რაბაკი ეწოდება. ზოლო უფრო მოზრდილს ტოროსი. როდესაც ყინულების ასეთი გროვა შეჯგუფდება იტყვიან ტოროსდება ამ დროს გემი საფრთხეშია: თუ გემის კორპუსი ძლიერია; ყინულმა ორივე მხრივ მუხრუჭის გვარი მიწოდის გამო შესაძლოა ზევიო მოაგდოს. ეს პატარა გემისთვის ერთის მხრივ კარგია, რადგან ყინულს ამოგდებულ უფრებელი რჩება და შემდეგში გამოსადეგი. ასეთი შემთხვევა გამოჩანდა. უმეტეს შემთხვევაში ორივე მხრივ მიწოდის დროს ყინულები შეამტვრებს ზორტს, გემში წყალი შედის და იძირება ამ დროს გემზედ მზად არიან დასტოვონ უგი და ეძებონ გადარჩენის სხვა საშუალებას. პოლიარულ ზღვას უყვარს სტუმარის წამება. გაუმსაძინდლება 40-45° ყინვიან ქარით, დაიწყებს რაღაც გაუთავებელ პოლიარულ ღამეს, თათრად შე-

ჩრდილო - დასავლეთის ქარი ნელ-ნელა გემებს ბერინგის სრუტისაკენ მოაბრუნდა. ყინულებს გემებიც თან მიჰქონდათ, ასეთ უნებლიე მოქმედებას, როდესაც გემი მანქანა არ მოქმედებს ზოლო გემი შალს თავის უნებურად რომელიმე მიმართულებით დრეიფს უწყობდნენ. დრეიფი კარგია, იმ შემთხვევაში, თუ იგი იმ მიმართულებით სწარმოებს საითაც გემი იმეზაჯარება, როგორც მაგ. გასულ წელს 1932 წლის სექტემბრის ბოლოს რიცხვებში, როდესაც „სიბირიაკოვი“ სერდცე-კამენს უახლოვდებოდა დაკარგა ხრანის მთლიანად. დრეიფში მოხვედრილი 18 სექტემბრიდან 11 ოქტომბრამდე ყინულებში დახეტებოდა, უზრახნობა ძნელია. გემს სვლა ეკარგება. საქირი ხდება იალქნების აშლა რომელიც ყინულებში დიდის წარმატებით ვერ სარგებლობს. 1 ოქტომბერს სიბირიაკოვი გამოვდებული ბერინგოვის სრუტეში ბუქსირით წაიყვანა გემმა „უსურცმა“ ასეთი დრეიფი კარგია, მაგრამ ყოველთვის დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ არ მოგზაურობენ, უნდა წახვიდე დასავლეთისაკენაც როგორც მაგ. ჩვენ ექსპედიცია იყო 1932 წლის ჩრდილო აღმოსავლეთის პოლიარული ექსპედიცია, სადაც მთელი ქარავანი შედიოდა. დრეიფიდან კონ სერდცე-კამენამდე 20 დღე მოუღწიო. მაშინ, როდესაც ამ გზის გარბას რამდენიმე საათი სჭარდება. 27 ივლისიდან 17 აგვისტომდე ერთ ადგილზე

დაამთავრა თავისი საქმე გამოიყვანა 1932 წ. ექსპედიციიდან 5 გემი სამშვიდობოზე. ნახშირს იღებს და უნდა დაბრუნდეს დრეიფში მოხვედრილ გემების დასახმარებლად. „სვერდლოვსკი“ ავირისა განიცდის, ყინულების შეჯგუფება გემს დალუბავს უქედის, ზევით ამოსწია, სიმძიმის ცენტრის დაკარგვის გამო ერთ მხარეზე გადახარა, გემზედ სიარული სჭრის, ერთი ზორტიდან მეორეზედ გადასვლის დროს თიქოს მთაზედ აღიოდე ისეთი აღმართია, გეზინიდან სურსათ სანოვავე ყინულზე გადააქვთ, ემზადებიან გემი დასტოვონ. ელიან ყოველ წუთს გემის დალუბვას, მაგრამ რამოდენიმე საათის შემდეგ გემის თავის ნოიკალურ დეგომარტობას უბრუნდება. ყველაზე მშველდობა.

29 ოქტომბერს მივაღწიეთ იკიგურის კონცხს. ამინდი წახდა. ნისლმა მთელი მიღამი დაჰყარა. იწყებოდა ყინულთა მოქრობა. წინსვლა შეუძლებელი იყო, გემები კი ახლოს იყვნენ „ჩელიუსკინი“ ჩრდილოეთით ათი მილის მანძილზე, „სვერდლოვსკის“ და „ლიტენანტ შმიდტს“ კი იკიგურამდე ვერ მოვებნით, დასავლეთით რამოდენიმე მილზე იყვნენ დაშორებული, რადგან არაფერი სჩანდა დაებრუნდით უკან. მაშინ „ჩელიუსკინი“ დახმარებას არ ითხოვდა. წამოვიდით უღელში, სადაც უნდა მოგვეხსნა მოზამთრები, რომლებიც თვითმფრინავით იყვნენ გადმოყვანილნი, მოზამთრე გემებიდან. ბილინქის კონცხ-

თან ზამთრობის ჩვენი სამი გემი „ზაბარო-
ვსკი“ 1933 წლის კოლხის ექსპედიციიდან
მეორედ ზამთრობენ „ზაბარო“ და „სევერ-
ი“ (ამ უკანასკნელებზე არის ეჭიბი ამბ.
გ. ზედგინძე) 1932 წლის ჩრდილოეთ-აღ-
მოსავლეთის პორალიურ ექსპედიციიდან.
მოზამბიკის რეგიონში, რომელიც ზედგინძე იყე-
ნენ და ზოგნი სურვიანდით (კინგა) იყე-
ვებულნი გადაწყვეტილი იყო მოეხსნათ
გემებიდან, რადგან ისინი სპეციალურ კვე-
ბას საქირობდნენ, ავანთყოფები საქირობე-
ბდენ აუცილებელ გადასახას მატროკზე.
ეს ასეც მოხდა: ზოგი თვითმფრინავებში
ზოგიც ძალების მარხვლებით მოყ-
ვანი იქნენ უელში. სიღვიძა ჩვენ მი-
გვეყდა ბუნება პროვედენიამ სპეციალურ-
ად ვალდებულებიდან მოსულ გემ „სპო-
ლენსხე“. აგრეთვე მოგხსენით „ჩელუსკინი“
-დან 9 კაცი, რომლებიც დასტოვეს
„ჩელუსკინის“ პორტის ზამთრის მოლოდინ-
ში კოლონიის გუბესთან დგომის დროს
ჩელუსკინელები გვიამბობენ განსაცვიფრე-
ბები ამბებს. ყინულთი ხმელეთს არა გავს-
შიშსაც ნახავ, ცივ წყალშიც იბნავენ ყი-
ნულიდან ყინულზე გადახტობის დროს. მა-
გრამ ყველაფერი ეს მიმზიდველია, არტი-
კამ ორი ავანთყოფიდან იცის: ერთია ცინ-
გა და მეორე ის რომ ერთხელ იქ ყოფილ
ადამიანს გული სულ მისკენ მიუწევს ხში-
რად უჩრუბდება არტიკას, ისევე ყინულე-
ბისაკენ მიეშურება, უყვარს არტიკა. თუ
უფრო რამდენიმე ათეულ წლებს წინათ
მოცილი ექსპედიციები ილტუებოდა, ხალხი
ცინგათი იხოცებოდა, ზოგი უგზო-უკე-
ლოდ იკარგებოდა, დღეს ამგვარ რამეს
თქვენ იშვიათად გაიგონებთ, ერთი ორი კი
ცის დასამარებლად, მთელი კამერი ფე-
ხზე დგება. მთელს ჩრდილოეთის სანაპი-
როებზე გაფანტულია მეტეოროლოგიური
და რადიო სადგურები, რომელთაც აუცი-
ლებლად დიდი მნიშვნელობა აქვს არტიკის
შენსწავლად ავიორომები, საიდანაც სა-
შაღვება არის, თვითმფრინავის შემწეო-
ბით მოახდინონ ყინულებს დახვეწვა ბე-
მისათვის გზის გასაყვლედა.

30 ოქტომბერს დრეიფში მოხვედრილი
გემები დეჟნეს უახლოვდებოდნენ „ჩელუს-
კინი“ უელსთან თავის თანამგზავრ ყი-
ნული მოედანზე მიყინული მიეშურებოდა
ჩრდილო-დასავლეთიდან საბურთის აღმო-
სავლეთისაკენ. საითაც გზა ქონდა. „სევე-
რდლოვსკი“, და „ლიტენანტი შმიდტი“ გა-
მოცილდნენ დეჟნეს, და პირველ ნოემბერს
მოცილდნენ პროვედენიეში. გაიმართა სახეობა
შეგვედრა. პირველი შემთხვევაა, რომ ამ
დროს, ნოემბერში პოლარულ ზღვიდან გე-
მი გამოსულიყო. მაგრამ საბჭოთა მეზო-
ვითარება არაფერი ამინებს. გემები შეეკო-
ბას საქირობდნენ და კამპიტისკენ, პეტ-
პავლოვისკენ მიემართებინათ.

ჩელუსკინი ამ დროს შემობრუნდა ბერი-
ნგის სურათსაკენ. ყინულმა კოფის პროვე-
დენისაკენ აიღო. 3 ნოემბერს წმინდა
დიომიდეს კუნძულს უახლოვდებოდა ყი-
ნული თანდათან პატარავდებოდა, 3—4 მი-
ლი აქვს არჩენილი ზღვითა წყალმდე. გან-
თავისუფლების პროცენტი მატულობს,
ანუ როგორც მეზღვაურები ამბობენ:—ყი-
ნულიდან განთავისუფლების აქციები იაფ-
დება, ფასი ვარდება. 4 ნოემბერს კუნ-
ძულს გამოცდა, ყველანი დარწმუნებული
არიან, რომ განთავისუფლებიან. საქი-
როა ყინული გასქდეს და „ჩელუსკინი“ და-
იძრება. საღამოთი ყინული შეიგრდა, დრე-
იფი შეწყდა, სამხრეთის ქარი იწყება, რო-
მელიც ჩელუსკინისათვის არა სასურველ
მოვლენას წარმოადგენდა. ჩვენმა ექსპედი-
ციის უფროსმა ამბ. ბოჩკემა და კამიტანმა
ნიკოლაევმა „ჩელუსკინს“ რადიოგრაფით
დახმარება შესთავაზა, დაწინებულ წითელ
დროშავან „ლიტკის“ და მის კამანდას კი-
დევე შეუძლია დახმარება აღმოუჩინოს „ჩე-
ლუსკინს“. შეძლების დაგვარად. დაამტე-

შტრელი ვერ მოერევა აფეთქონ. მაგრამ
რადგანაც პრფ. შილტი დარწმუნებული
იყო, რომ განთავისუფლდება და ყინულე-
ბიდან დახმარებაზე უარი განაცხადა. ყი-
ნულმა 40 მილით უკან წაიღო. თავის სალ-
ტებში მოქცეული „ჩელუსკინი“ და გაა-
ქნა ჩრდილოეთისაკენ ისევე პოლარულ
ზღვისაკენ, გუშინ თუ პოლიარულ ზღვი-
დან გამოსვლისათვის მოსალოცი დებეშე-
ბი მოსულიდა, დღეს 5 ნოემბერს, ისევე პო-
ლიარულ ზღვაში ყინულებთან ერთად
ჩრდილოეთისაკენ მიგანება, გამოსვლის
იმედი თანდათან კლებულობს. არტიკა
თავისას გახმარდა, ვერ ელვება თავის
სტუბრებს. ციდან: გაუმტეხს თუ არა მის
ყინულის მურუტებს აქ მომსვლელი. არ
მოსწონს რომ მასში გვიან დაეხტებინან.
ყინულთა სამეფო ზამთარში სტუბრის მო-
ვერე არაა. ბოროტა და მრისხანე. წაიღო
„ჩელუსკინი“ ჩრდილოეთით.

11 ნოემბერს უკვე 140 მილით არის
დაშორებული 4 ნოემბერში დგომის
წერტილთან. „ჩელუსკინის“ უკანას-
კნელი იმედი დარჩათ დახმარება უახლოვით
„ლიტკისათვის“. „ლიტკე“-მ ამ დროს დეჟ-
ნესის და უელსის მიდამოებში ტრიალე-
ბდა მოზამბიკის აგროვება პროვედენი-
ეში წასაყვანად. ჩელუსკინიდან მიღებულ
რადიოგრამა, რასაკვირველია არა სა-
სამიერო იყო ყველასათვის. რადგან ჯერ
არ ყოფილა შემთხვევა ნოემბერის პოლიარ-
ულ ზღვაში თავის ნებით შესულიყო გე-
მი, მაგრამ აქაც არ შეშინდნენ, მეზღვაუ-
რება შიში არ სჩვევიათ, დახმარებას მო-
იხივენ. მასასადამე აუცილებლად უნდა
დაეხმარონ. გემზედ სამკუთხედის სასწრა-
ფო კრებამ ერთხელ დადიგნა გაემართოს
„ლიტკე“ ჩელუსკინისაკენ. თუ გემს ვერ
გადაიარსენ, ზედმეტი ხალხი მაინც მოხს-
ნან: „ლიტკეზე“ შეიცვალა ნაწილი კომან-
დისა მოსალოდნელი იყო ზამთრობა და
ვინც სუსტიად რინებდა თავს, ან არ ქონ-
და ჭურვილი, შეცვლილი რჩნა სხვა გემე-
ბიდან თუმცა ასეთები ცოტანი აღმოჩე-
დნენ, კვლავ ქონდა სურვილი ჩელუსკი-
ნელთა დახმარებისა. წავიდეთ საზამთრო
სტრასა-სანოვება და 13 ნოემბერს უკვე
გავეშურეთ ჩელუსკინისაკენ. პროვედენი-
ეში მყოფი გემები სიგნალებით გვისურვებ-
დნენ გამარჯვებას მშვიდობიან ცურვას,
მშვიდობიან დახმარებას.

მლიერი ქარი ქროდა, ზღვა დღვად
და ერთი დღით მოგვიხდა წმ. დიომიდეს
კუნძულთან თავის შეფარება. 14 ნოემ-
ბერს უკვე ჩელუსკინს უახლოვდებოდა
მეზღვაურულ გავცურეთ 67 გარი. „ჩე-
ლუსკინამდე“ 15 ნოემბერს 20 მილი იყო
დარჩენილი „ჩელუსკინი“ არ სჩანდა:
გაუვლია ყინული მძინვარებდა. ის ყინუ-
ლის მოედანი, რომელიც მას ახლდა 10
ულის წინად გაზრდილიყო, ყინულის მოედ-
ნებ ერთი მეორეს მიყინოდა, რომლის სი-
რანე დღეს ათეულ მილით იზომებოდა.
მემოთარეთ სამხრეთ, აღმოსავლეთით, მი-
ვადებით ჩრდილოეთიდანაც, მაგრამ 30 მი-
ლია ჩელუსკინამდე და გზა მისასვლელი

ტვილისის ზომბარქში

არსაც სჩანდა. რამდენიმე წლის ყინულთა
ფენები, რომლის სისქე რამდენიმე მეტრს
აღწევდა, ყინულისმკურანისათვის გაუვალა
იყო. გადაწყდა ჩელუსკინიდან გაერევი-
ნათ ცნობილი მფრინავე ბატონი. მწკრი-
ვობიან დახვეწვა იქამდე, სადაც მან
ეპოვანათ ყინულის მჭრელის მისაღწეობით.
ყინვე: თანდათან მძინვარეს. 16 ნოემბერს
ამგროკის ნაპირები თეთრად ბრჭყვიალებს
უკვე დიდი ხანია დათოვა. ყინულის მჭრე-
ლის ერთ ადგილზე დგომა აღარ შეიძლე-
ბა. რადგან მოსალოდნელია ჩაყინვა და
ზამთრობა ხელმეორედ. ბარუშკინის ოგით-
მდრინავმა აფრენის დროს ტოროსებში
აფარა განიცადა. საქირობდა სერიოზულ
წყევლებას. ბუნება პროვედენიეში ლიპა-
დევსკის და პეტროვის თვითმფრინავებს
ფრეს: არ შეეძლოთ, რადგან ჯერ კიდევ
ასაფრინ მოედნის მათთვის მზად არ იყო.
დაწინებულ —ლიტკე-ს საქე ერთ თვეზე
მეტვა კონსერვაცია ქნილია, გემის მართ-
ვა ხდება მარჯვენა და მარცხენა მანქა-
ნიბორ რეგულიაციით. წყალის დენა ყველა-
ზე მეტად საფრთხეში აყენებს როგორც
გემის შემადგენლობას ისე თვით გემსაც.

„ჩელუსკინის“ შორიდან ვეშვიდე-
ბებით, უსურვებთ მშვიდობიან ზამთრო-
ბას, გამარჯვებას უხალისოდ ვბრუნდებით
უკან პროვედენისაკენ. მეტი გამოსავალი
არ იყო იგი უნდა დაგვეტოვებოდა ყინუ-
ლებში. უკვე გვიანი იყო 17 ნოემბერია.
გემზე ყველა ღელავს წარმოდგენილი
აქეთ როგორ პირბაბში მოუხდებოდა მთ
ზამთრობა: ყოველ წუთს მზად უნდა იყე-
ნენ ჩანთებით სურათს სანოვავით, დღე
და ღამ ჩაცმული უნდა იყვნენ. ჩვენც
გვეკრდა ასეთი საშინი მომენტები. ასეთ
პირობებში გემის მიტოვების სიმძიმეს
მხოლოდ ის გრძობს და გაიგებს ვისაც
გამოუცდია ჩრდილოეთის მკაცრი ზამთარ-
ი ელა ჩვენ ვცდილობთ როგორმე არ
დაეწამართოთ. როგორმე მიგაწვით ნა-
პირამდე, ზამთრობა ამერიკის სანაპიროე-
ბთან ძნელი საქმეა, აქ მხოლოდ აქა იქ
გაიბრუნს თერი მელათ (მესეცი), უკვე ზა-
მათის სამოსელში ვახვევთ, სხვა არაფე-
რი სჩანს. ისევე ჩვენს მაწისაკენ სჯობდა.

მიეცივარ თანდათან გემში წყალი მატუ-
ლობს, ყინულებს უფროხილდებით, კამი-
ტანი ზიდზეა. დღეს და ღამ ძირს არ ჩა-
მოდის. კამი დროსაც თვალები ფანჩრი-
სკენ უჭირავს. ქურქში გხვეულს ხიდზე
სიხსნეს დღე და ღამეში 2—3 საათი. შივე-
ვართ: უხალისოთ, ხიდზე დავს კამიტანი
და ჩუმად მართავს გემს, არავის ვსაუბრე-
ბა. უფროსი მექანიკი დაწრიალებს სამახ-
ქანო განყოფილებიდან, კაიუტ კომპანი-
აში ეხვევ ვერ ისვენებს, ნერვიულად ლე-
ქავს პირში ჩიბუხს, კომპლასც მგონია
ძიოის დროსაც არ იშორებს. იგი გემზედ
დიდ პასუხისმგებელია, როგორც ამბო-
ბენ. გემის გულა მანქანა არის. ეხლა
„ლიტკეს“ მდგომარეობაში რასაკვირვე-
ლია უფროსი მექანიკი ვერ არის ხასიათ-
ზე. ყინულები თანდათან იშვიათდება

უელსში უკვე დიდი ხანია მოზამთრეთა
გენდინდნენ მოსულნი გველოდებოდნენ. ეს
უკანასკნელი ჯგუფი იყო, მეტის მოყვანა
არ შეიძლებოდა, რადგან მალე ჩრდილოე-
თის კონტინთან პოლარული ღამე იწყებო-
და. წამოვიყვანეთ და წამოვიდით პროვე-
დენისაკენ. 21 ნოემბერს პროვედენიეში
იგი არ შეგვხვდნენ როგორც გამოვავა-
ცილეს, რასაკვირველია ჩვენი მისვლა გაე-
არდათ, გაეხარა რომ ჩვენც არ დავი-
ზამთრეთ, მაგრამ უჩვეულებით მოსვლა
კი არც ჩვენთვის და არც არავისათვის სა-
სამიერო არ იყო.
ყველას სახეზედ ემჩნევა, რომ რაღაც
აწულებს. რაღაცის დარღვევა, ეს არის ჩე-
ლუსკინი რომელიც ნაპირებიდან შორს
ზღვაში ყინულებში ჩაჩენილი ატარებდა
მოსვენარ ზამთრობას.

ბიბლიობრაფია

ი. ლისაშვილის „მარტინი“

ამ რომანის გამოცემაზე ი. ლისაშვილი იყო ცნობილი, როგორც პროლეტარული პოეტი, რომანი ვარდნილი“ მისი პირველი ცდაა მხატვრული პროზის დარგში, ეს რომანი მიუხედავად ზოგიერთი ნაკლისა უნდა იქნეს ცნობილი როგორც მნიშვნელოვანი მოვლენა ქართულ ლიტერატურაში. პირველი დარგში ჩვენ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ავტორმა აიღო სრულიად ახალი ეს აქტუალური თემა.

ჩვენს წინაშე არის ფართო ტილო, რომელზედაც მოცემულია ელექტროფიკაციის მშენებლობის სურათი. ავტორმა შექმნა ფოლადისაგან გამოკვეთილი ბოლშევიკების სახეები—ლევან ქვაბირელი და ნინა კურაშვილი. შექმნა ბოლშევიკის ტიპისა ყოველ ავტორისთვის წარმოადგენს უძნელეს ამოცანას და ეს ამოცანა ავტორმა გაიასწავლა. ავტორის მიერ ნაჩვენებ მავნებელთა შორის ყველაზე რეალურია თემურ ბახელი — სოკლს ყოფილი კულაკი. უკვე განადგურებული სამღვდლოების წარმომადგენელია ცალთფლა პავლე სახარაძე, ეს დაუვიწყარი სახე ტარტიოფისა ავტორის თავის რომანში გამოკვავს შრავალი პირები. მაგრამ მათ შორის გამაზსოვრდებამ არა მარტო მთავარი, არამედ მეორე ხარისხისგან პერსონაჟები. მაგალითად: მავნებელი სომონა ზვედელი მემანქანე ლიდა ლანდაძე, მოხუცი გლეხი თენიაშვილი, პარტკომის მდივანი ბენო ხალაძე და დამგველი მოხუცი ქალიც კი რომანში ძალზე საინტერესოა მასობრივი სცენები და მათ შორის უდიდესი ადგილი უჭირავს წმენდას, რომელიც არც ერთ ქართველ მწერალს ჯერ არ აუწერია.

რომანში დიდი ადგილი უჭირავს პეიზაჟს—ზოგჯერ ურბანიულს, ზოგჯერ სოფლურს. ეს პეიზაჟი რომანში შედის, როგორც ორგანიული ნაწილი და ის მოცემულია პარალელურად ამა თუ იმ განცდებთან, ხმები და ფერები ემსახურებიან იმავე მიზანს — გმირების ფსიქოლოგიურ გარკვევას. ყველაზე

დიდ დინამიკას და პათოსს აღწევს ავტორი, როდესაც ის ავგოწერს იმ მშუოთვარე ღამეს, როდესაც ნინა კურაშვილი ტფილისიდან მატარებლით მიეჭანება და სძლევის ათასგვარ დაბრკოლებას, რომ გადაარჩინოს ელექტრო სადგურის მშენებლობა; ავტორისაგან, რომელიც მოაზხადეს მავნებლებმა.

ბევრი მეტათორები ვაოცებთ გამბედაობით და ორიგინალობით. მაგალითად, გვირახბის ჩამონგრევის შემდეგ დაზოცილი მუშების გვაშები კუბოებითა ზოაქეთ ზემოთ. მიწამდე დაშვებული რტოები, ბურ „მდინარე ვარდნილის მახლობლად ქებში ამღვარ ხარვივით შეარხბა და ზეგით აიტანა პირიქელმა კუბომ, რომელიც უკვი გამოცურდა მწვანე ფოთლებიდან“.

ამ რომანის ლირიკულ კოლორიტმა ზოგიერთ კრიტიკოსებს მისცა საბაბი ბრალი დაედოთ ავტორისათვის სანტიმეტალობაში. ეს ლირიზმი არ უნდა იქნეს გაკებული ყალბად. ავტორი ოლიმპიურ სიმშვიდეს ტვეომში არ ვარდება, რაც დამახასიათებელია ბურჟუაზიულ მწერლებსათვის, იგი ანთებული ვექილია და მამბილებელი თაიისი ვმირების, ამასთანავე რომანსათვის. დამახასიათებელია ოპტიმიზმი შეერთებული შრომისა და ბრძოლის რომანტიკასთან. მიუხედავად იმისა, რომ მშენებლობისაგან იღობება მთელი რივი ენტუზიასტმშენებლებისა. მშენებლობა მთავრდება გამარჯვებით გიდროსადგურის სახეიშო გახსნით. ენა, რომელითაც დაწერილია რომანი, არ არის თავისებური. ხშირად ავტორი მრავალ სიტყვიანია იქ სადაც საკმაო ორიოდ შეიძლება ავტორი მიდის მცირე წინააღმდეგობის გზით. ის არ ეკიდება სიტყვას სიფრთხილით და შიდიგათ ჩვენ ვიღებთ ტრაფარეტულ, საგახეთო ენას.

ხშირად ავტორი მოგვიხირობს ამბავს, აწყუოში, რომცა საკიროა წარსული დრო რომანის გმირთა ტენდენციური ვვარები. ცრუ კლა-

სიკური მანერის განმეორებით ზოგიერთ კრიტიკოსს აძლევენ საბაბს რომანის უძირთებულო შეფასებისათვის. რომანის მთავარ მომქმედ პირობა შორის ვერ არის საცხებით ასახული მავნებელი ინტენერ კაკაბაძის ტიპი. ავტორი არ ეპყრობ იმ ტიპს საკირო სერიოზულობით. თითქმის განვებ აჩეიეთებ მას. ინტენერ კაკაბაძე უნდა იყო უფრო ქკვიანი იმ როლს მიხედვით, რომელიც დაესტრებოლი აქვს რომანში. კაკაბაძე არასაცხებით გახსნილი ავტორის მიერ. ომუნისტები ძალიან ნაკლებათ განიჩრევიან ამ რომანში ერთე მეორისაგან.

ინტენერი წიაგარელი განმეორება ლევან ქვაკირილის. ამერიკელი ინტენერები არ ქმნიან ცოცხალ ადამიანების შთაბეჭდილებას. ისინი მანეკენები არიან. ეს ნაკლოვანებანი საცხებით გასაგებია პირველ ნაწარმოებში, სადაც ავტორმა ჯერ კიდევ საცხებით ვერ აითიისა თავისი ოსტატობის. ილა საიდომლოებანი მაგრამ ამ ტექნიკურ ნაკლოვანებას ფარავს დადებითი ღირსება. რაც დამახასიათებელია ამ რომანისათვის. ამ ღირსებათა შორის უდიდესი ადგილი უჭირავს ბოლშევიკურ მსოფლმხედველობას და მსოფლშეგარძნებას, რომლითაც გამსჭვალულია მთელი ნაწარმოები. ჩვენ ვსთვლით ლისაშვილის დამსაიდგ ვიამი (ქ)ესნა) აქსადნიგ (იქაქ) ბურებად რომანის კარგ კომპოზილურ) ენას. კლასიური მტრის ჩვენების სოფეოში.

რომანში არის აუარებელი სცენა. სადაც სიანს ავტორის დაკვირვება. ის ტეში რომლითაც ვითარდება მოქმედება რომანში, არ არის მხატვრული ტემერამენტის მარეწებელი. ერთი დადებითი დამსახურება ავტორისა არის ნინა კურაშვილის ბოლშევიკი ქალის ტიპის შექმნა, რომელიც უსათუოდ დაიქვრს თავ საპატიო ადგილას ქართული ლიტერატურის ქალის ტიპების ვალერიაში.

ოქტომბრის რევოლუციის 17 წლის თავი ტფილისში